

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ Yıl:27 Sayı:45 Temmuz 2016

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

KÜNYE

İmtiyaz sahibi

Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı adına
Mehmet ÇAĞLAR

Yayın Yönetmeni ve

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Murat Katiboğlu

Genel Koordinatör

Mustafa Fethi GÜRBÜZ

Yayın Kurulu

Cahide (Dalokay) ÖZDEMİR
Prof. Kerim SUNGUROĞLU
Şemsettin ÜNLÜ
Sevim (Anagür) KOYUNOĞLU
Mustafa TURAN
Cahit KOÇ
Prof. Kemal ÖZMEN

İdari Müdür

Güçmen MEMİŞOĞLU

Yönetim Yeri ve Adresi

Sokullu Mehmet Paşa Cad. Ece Sk.

No: 15/3 Dikmen ANKARA

Tel: 0312 480 28 80

Fax: 0312 480 38 08

e-mail: info@elazigvakfi.org.tr

Tasarım

başkent tasarım

Nenehatun Cad. No:81/4 GOP

Çankaya - ANKARA

Tel : 0312 436 42 69

Faks : 0312 436 42 64

mail : bilgi@baskenttasarim.com

www.baskenttasarim.com.tr

Baskı

Ankara Ofset

Büyük Sanayi 1. Cadde

Necatibey İş Hanı Alt Kat No: 93/43-44

İskitler - Ankara

Tel : 0.312 384 50 63

Yayın Tarihi : Temmuz 2016

Yayın Türü : Yerel Süreli

Yayın Aralığı : 6 ay

Yayın Dili : Türkçe

Bu dergi basın-meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir. Dergideki yazılarda ifade edilen görüş ve fikirler yazarlarına aittir. Yazıların bilimsel, dil ve imla sorumlulukları yine yazarların kendilerini bağlar. Bunlar Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı dergisinin düşünce politikasını yansıtan metinler olarak mütalâa edilmemelidir.

İÇİNDEKİLER

Mehmet ÇAĞLAR / Elazığ - Çin Buluşması Üzerine	1
Prof. Dr. Köksal BALOŞ / Profesör Memnune Bildik'in Anısına	3
Şemsettin ÜNLÜ / Kuşlara Aylara İnsana Dair	4
Sevim (Anagür) KOYUNOĞLU / Her Yaratım Eğitimle Başlar	6
Aslan ÜNLÜ / Vişne Dondurması	8
Prof. Dr. Kemal ÖZMEN / Toplumsal Hafızası Kaybolan Şehir	10
Mehmet ÇAĞLAR / Azerbaycan Tarafından Verilen "Böyük Yurdsever" ve "Cafer Cabbarlı" Ödülleri Üzerine	14
Vedat KENT / Çin Ekonomisinin Türkiye ve Elazığ İçin Önemi	16
Necati KANTER / Korku	21
Cahit KOÇ / Azerbaycan'lı Kardeşlerimizden Elazığ'a Ödül	25
M. Şener Bulut / Türkiye Azerbaycan Kardeşliği	33
Yrd. Doç. Dr. Süleyman Kaan Yalçın / Azerbaycan Edebiyatının Aydınlık Yüzü Cafer Cabbarlı	40
Hadi ÖNAL / Bakü'den Elazığ'a Bir Vatan Hikâyesi: Elmas Yıldırım	44
Hadi ÖNAL / 23. Uluslararası Hazar Şiir Akşamları ve Dil Bayrağımız Türkçe	47
R. Mithat YILMAZ / Şiirimizde Palu	51
R. Mithat YILMAZ / Artuk Bey'e ve Artukoğulları'na Dair İhtilaflar Etrafında	56
Burs Veren Yardımsever Hemşehrilerimiz	60
Kaybettiklerimiz	61

ELAZIĞ – ÇİN BULUŞMASI ÜZERİNE

Mehmet ÇAĞLAR
Yönetim Kurulu Başkanı

04.Haziran.2016 Cumartesi akşamı vakfımızla “Türkiye – Çin Dostluk Vakfı”nın birlikte organize ettiği Elazığ – Çin buluşmasına **Milli Savunma Bakan Yardımcısı Sayın Şuay Alpay, Elazığ Belediye Başkanı Sayın Mücahit Yanılmaz, Elazığ Milletvekilleri Sayın Tahir Öztürkve Sayın Ömer Serdar** ile Elazığ’ lı iş adamları, bürokratlar ve çok sayıda hemşehrilerimiz katıldı. Çin Halk Cumhuriyetini Büyükelçi **Sayın Yu Hong YANG** ile diğer yetkililer temsil etti.

Yemekli toplantı Elazığ ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında sosyal, kültürel ve ekonomik işbirliği oluşturmak amacı ile gerçekleştirildi. Özellikle Elazığ’ lı iş adamlarının Çin Halk Cumhuriyeti ile ticari ilişkilerinin geliştirilmesi ve yaşanan bürokratik sorunların giderilmesi konularında görüşmeler yapıldı.

Daha önce 2001 yılında gerçekleştirilen “**Elazığ 1’nci Ekonomi Kurultayı**” ve daha sonra 2014 yılında yapılan “**Elazığ Kalkınma Kurultayı**”nda şehrin hangi sektör veya seçeneklerden yararlanarak marka şehir olabileceği üzerinde durulmuş, yürütülen ortak çalışmalar sonucu odak sektörler tespit edilmişti. Yapılan açıklamalardan asıl görevin bundan sonra başladığı, bu nedenle bir eylem programı yapılması vurgulanmıştı.

Vakfımızın Ocak 2015 tarihli dergisinde “**Kalkınma Kurultayı Üzerine**” yazdığım yazıda da belirttiğim gibi; asıl yapılması gereken, kalkınmada lokomotif olacak sektörlerin belirlenmesinden çok; bu sektörlerin bir eylem planı çerçevesinde hayata geçirilmesi idi. Zira, daha önceki çalışmalarda da şehrin hangi sektörlerle kalkınacağı belli edilmişti. Bu nedenle özellikle üzerinde durduğum önemli nokta, hedeflenen sektörlerde yatırımın gerçekleştirilmesi için bunu hayata geçirecek girişimci ve finansmanın bütün bu çalışmaların ana unsuru olduğudur.

Sonuç olarak, yapılan bütün bu çalışmaların son noktası yatırımı yapacak kişi veya kişileri bulmaktan geçmektedir. Aradan geçen iki yıl içerisinde belirttiğim konularda ciddi bir adım atılmadığını görüyorum. Dolayısı ile daha önce yapılan kurultaylarda sadece akademik çalışmalar yapılmakla yetinmiş olmaktadır. Asıl amacın bu çalışmaların hayata geçirilmesi olduğu dikkate alınırsa uygulamada sınıfta kaldığımız gerçeğini kabul etmek gerekir. Yıllardır vurgulamaya çalıştığımız bu gerçekten hareket ederek, finansman ve girişimci arayışında Elazığ – Çin buluşmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

04 Haziran 2016 tarihli Elazığ – Çin buluşmasının bir tanışma ve ilk adım olduğunu belirtmek istiyorum. Bundan sonraki aşamada, Çin Büyükelçisi ile Çinli yatırımcı iş adamlarını Elazığ'lı tüccar ve sanayicilerimiz ve şehrin yetkilileri ile buluşturmak istiyoruz. Böylece Çin sermayesinin Elazığ' a finansman katkısı yaratması ve Çin'li iş adamlarının yatırım yapmalarının sağlanmasını hedefliyoruz. Bunu başarabilirsek, kurultaylarda hedeflenen yukarıda belirtmeye çalıştığım eylem planının hayata geçirilmesi mümkün olacak ve saptanan amaçlara ulaşılacaktır.

Sonuç olarak; pazar ve dış ticaret potansiyeli itibariyle Çin Halk Cumhuriyeti ile Elazığ ilişkilerinin bir fırsat olacağı düşüncesi ile yapılan bu toplantının atılmış önemli bir adım olduğunu düşünüyorum.

PROFESÖR MEMNUNE BİLDİK'İN ANISINA

Prof. Dr. Köksal BALOŞ

Benim gibi binlerce öğrencinin öğretmeni ve üniversite hocası Prof. Memnune BİLDİK'i, 03 Mayıs 2016 günü kaybettik.

Onunla ilk karşılaşmamız orta üçüncü sınıfta 1956 yılında başladı. Daha sonra aksamadan 60 yıl devam etti.

Lise yıllarımızda, kitaplarımızdaki sınırlı bilgilerle yetinmeyen, çok değişik kaynaklardan topladığı yeni bilgilerle bizleri adeta donatan bir öğretmendi. Bu nedenle derslerinde parmaklarımızın ucu uyuşurcasına notlar tutardık. Bir tek gün dersine geç kaldığını veya gelmediğini hatırlamıyorum. Zaman zaman evinde hazırladığı özel formülleri ve kimya problemlerini, üstünden hiç eksik etmediği beyaz önlüğünün cebinden çıkarır, kara tahtayı bitmez bir heves ve ciddiyetle bunlarla doldurdu. Öyle ki 1960 yılı üniversite girişleri sınavımızda hemen hiçbirimizin sorunları olmadı. Eğitim-öğretimde ciddi, öğrencinin başarısının değerlendirilmesinde yüzlerce defa daha ciddiydi.

Profesörlüğe yürürken gecesini gündüzüne kattı. 1961-1962 yıllarında Almanya'da görgü ve bilgisini artırma dönemini büyük bir başarıyla tamamladı. Yurda dönüşünde Kıbrıs Türk Lisesi, Elazığ Yüksek Teknik Okulu ve Elazığ Devlet Mimarlık Mühendislik Akademilerinde görev aldı. Bu görevlerde hep koyduğu hedeflere yürümenin mücadelesi ve ciddiyeti vardı. Bu azimle 1975 de doçent oldu. Daha sonra profesörlüğe yükseltildi. İzleyen yıllarda Akademi Başkanlığı yaptı. Nüvesini bu yapının oluşturduğu Fırat Üniversitesinin kuruluşunda baş rolü oynayanlardan biriydi.

Onun bu uğurdaki mücadelesi daima saygı ve minnetle anılmalı ve ismi çalıştığı yüce kuruluştaki ebedileştirilmelidir.

Onu, sonsuz bir rahmet ve minnetle anıyorum. Elazığ, iyi bir eğitimcisini, iyi bir hocası ve çok iyi bir Elazığ'lısını kaybetti.

Başımız sağolsun, Değerli öğretmenim, hocam nurlar içinde yatsın.

KUŞLARA AYILARA İNSANA DAİR

Şemsettin ÜNLÜ

“Yalnızlık yabanlıktır. Oysa gezegenlere, güneşe, havadaki buluta, çatıdaki yağmura, yerdeki çamura bağlı; karanlığa ışık, ışığa aşk olmalı yaşam...” der Ziya; “Arama olmalı; esintilerde esme, unutmalarda unutma, sonunda sonsuzluğun tadını bulma olmalı.” der. “Geldi geliyor derken; önce dağların doruklarına, yüksek yüksek yaylalara yağın kar olmalı: kanat kanat, dalga dalga dolanıp uzaklara, ta uzaklara götürmeli göçmen kuşları.”

Karlı havalarda yalnızsa, aklında birileri varsa, o birileri uzaklardaysa, insan çok daha çok üşür.

“Hele kar yağsın. Yağın kar tipiye, borana dönsün! Göçmen kuşlar gidiyormuş... Gidiversinler. Sokakta palton, dolağın; evinde soban odunun; sofranda aşın, ekmeğın oldu mu; göçmen kuşlar gidiyormuş... Gitsinler... Giderler, gelirler yine.” der Ziya.

Aynanın önünde sabah tıraşını olurken, Ziya'nın tanıdıklarından birinin dört yaşındaki kızı Nazlı; “Baba, aylar da tıraş olur mu?” diye sormuş.

Yanıtlamamış küçük Nazlı'yı babası.

Ne desinmiş ki? “Hayır,” dese olmaz. “Olurlar, olurlar...” deyip geçiştirse hiç olmazmış. Bir an, “Bilmem...” demeyi aklından geçirmiş, caymış hemen.

Ayı yavrusu oyuncuğunu elinden bırakmıyormuş Nazlı. Ziya'nın tanıdığı da, inandırıcı olmayacak bir şey söylemek istemezmiş.

“Havalar soğuyunca, aylar inlerinde kış uykusuna yatarlar...”

Ziya'nın bu sözüne; “Olamaz. Olur mu? Acıkmazlar, üşümezler mi hiç? Uydurmadır, masaldır...” demiş Nazlı'nın babası.

“Odonları, kömürleri, kibritleri mi var? Kışın, ne edecek aylar? İlerinde ateş yakıp ısınsınlar mı? Hayır, ayların kış hazırlıkları insanlarınkine benzemez...” diye anlatmış Ziya; “Yılın üç mevsiminde gezerler, avlanırlar, kendilerini bir iyice beslerler; kış gelince inlerine, kovuklarına çekilir uyurlar aylar.”

Aylar, her kış, sığındıkları yerlerde uyuya dursunlar...

Dünyamızın birbirinden güzel dört mevsiminin dördünde, olmadı üçünde, ikisinde, birinde ömürlerini tüketiveren canlı türlerine ne demeli?

Adı üstünde, hepsi de cıvı cıvı canlılardır canlı dediklerimiz. Susuz, soluksuz, besinsiz olamazlar. Türler, ancak, yediklerinden, içtiklerinden, soluklandıklarından öte, ayrıntılarda ayrılırlar birbirlerinden.

“Söz konusu olan akıl ise, orda duralım” der Ziya; “Duralım, çünkü o ayrıntı değildir...İnsandan başka canlılarda da akıla benzer yetkinlikler vardır. Karıncaların, örümceklerin, fillerin ya da ayların; en az bizim onları tanıdığımız kadar onların da bizi tanıma yetkinliğinde oldukları kanıtlanabilir.”

“Aklımızla övünürüz biz...”

“Övünmesine övünelim de,” der Ziya; “Topluca yaşadığımız şu dünyada, akıllarımızın başkaca canlıların işlerine yarayıp yaramadığını da düşünelim.”

Yolunuz düşerse, eğilip iyice bir bakın ayların inlerine; toz, toprak, kırıntı, döküntü... Üç yıl, beş yıl, on beş yıl, ömür ne denli uzunsa oracıkta o kadar yaşayabilmek, insanca ölçülerle ölçüldüğünde, akıl almaz beceriler gerektirir de, nedense aylar, yeryüzünün doğallarından başkaca bir şeyle ilgilenmezler.

Akılsız, anlaksız, düşsüz, düşüncesiz dediklerimizin; ömürleri boyunca, yaşamın bitmez tükenmez zorluklarının üstesinden nasıl gelebildikleri, insan dostlarının(!) tuzaklarından nasıl kurtulabildikleri kimleri ilgilendirir ki?

Ot, ağaç, böcek, balık, kuş, kurt, kuzu, hepsi de bizlerden akıl gibi akıl istemeden yaşarlar.

Adam tutturmuş... Uçan kuşu kafese koyacak!...

Neden?

Seviyormuş da ondan! !...

Çokça güvendiğimiz aklımızın böylesine bir akıl olabilmesine şaşılır. Kendisini kafese koyacak olan akli ne yapsın ki kuşçağız?

“Biz aklımızı kendimize saklayalım.” der Ziya; “İnsan aklının, insanın kendisinden başka canlıların da işine yaradığı, yani onların da yaşamlarını düzenleyebildiği doğru değildir.”

Şunlar, Ziya Beyabi'nin, çok ender, Nazlı'nın babasına anlattıklarıdır:

Günlerden bir gün, insan ateşi bulmuş... Büyük utku! Ama ateş, hep ateştir kurtlar, kuşlar, otlar, ağaçlar için de. Onlar, insanlar gibi denetleyemezler ateşi. Ateşten kaçamayanlar, kurtulamazlar; yanarlar ateşlerde.

Bizim aklımızın utkusu sade, ateşi yakmak, tekerleği bulup döndürmek; her biri bir öncekinden daha etkin başkaca buluşlar değil... Ama nedense, uçan kuşa kafes gerekmediği gibi; arabaya, uçağa, gemiye, yola, yapıya, giysiye, topa, tüfeğe, atoma da gereksinimi olmuyor bizden başka canlıların.

Ateş yakmazlar, tekerlek yapıp döndürmezler; köyler, kentler kurmazlar. Bilimden, teknikten, inançlardan, yalvarıp yakarmalardan ayrı yaşarlar. Eğer varsa, insandan başka canlıların, yaşama ilişkin yasaları, kuramları, öğretileri, insanlarınkinden başka yollarla, yöntemlerle oluşmuştur.

Kimi canlı yaşamlarının kendilerine özgü biçimlerde başlayıp bittiği çok açık. Uzun yaşar canlı türlerinin kimileri. Kimileri de kısa, kısacık... Ama, “Ağaçlar ayakta ölür...” her zaman.

Kelebeklerin yaşamı, çiçekten çiçeğe güzeldir de, bir hafta sürer sürmez. Arıların, karıncaların, kol kol bir anakaradan başka bir anakaraya uçup gidebilen göçmen kuşların her birinin yaşamı bir başka serüven değil midir? .

Kendi bildiklerine kış uykularını uyuyabilen aylar için, belki de, iyiden de iyidir bu bizim bin yıllar yaşanmış, hiç ama hiç yaşlanmaya yüzü olmayan dünyamız...

Dalgalar, tsunamiler, yanardağlar, depremler; kıyasıya kıyasıya insanın insan kanına girdiği savaşlar... Bunların gelip çattığı günlerde de, kış olsun olmasın, ayların daha bir akıllı olanları inlerine çekilip uyumazlar mı? Dünyanın sonu değilse, dışarıda olup bitenlerden kime ne!

Ormanın bir yerinde iki ayı karşılaştıklarında, birbirlerine “Merhaba! Merhaba!” derler de, geçer giderler mi?

Uyruklu buyruklu yaşamak, canlı türlerinin ikisi, üçü, bini, on bini, yüz bini birlikte yaşayan toplulukları içindir. Balıkların sularında; kuşların, dallarda, çatılarda; biz insanların, anaları, aileleri, toplumları, ulusları ile birlikte yaşamaları gibi.

Ziya'ya göre, insanın insanlarla birlikte yaşamaya bağımlı olması, türlü tekniklerle doğal çevreyi yapaylaştırma, bozma alışkanlığını haklı kılmaz. Şu topluluk ateş yakabiliyor; beriki hiç ateş yakmadan mutluca yaşayabiliyorsa, doğru olanı onlardır.

HER YARATIM EĞİTİMLE BAŞLAR

Sevim (Anagür) KOYUNOĞLU

İstanbul'dan Ankara'ya dönüyorum uçakla. Bekleme salonunda oldukça fazla kara çarşafli kadın yolcu var. Suudi Arabistan'ı çağrıştıran bir görünüm.

Yanımdaki koltuklarda bir aile oturuyor. Genç bir anne ve gencecik üç kız. Hepsi kara çarşafli.

Aralarında, "Saat kaçta Elazığ'da oluruz" diye konuşuyorlar. Meğerse aynı numaralı kapıda Elazığ yolcuları da bekliyormuş. Elazığ sözcüğü bile ilgimi çekmeye yetti.

Gündelik hayatın sıradan ilişkileri içinde kızlarla birkaç cümlelik sohbet ettim:

"Siz Elazıglı mısınız?"

Yüzlerinden çarşafı indirdiler, sımsıcak bir ifade ile "Evet" dediler.

"Kaç yaşındasınız"

"Ben 15, ablam 17, kardeşim de 13"

"Okula gidiyor musunuz?"

"Hayır"

"Hiç okumadınız mı?"

"İlkokulu bitirdik"

Anneleri araya girdi:

"Bunlar okumayı çok istediler ama babaları izin vermedi"

"Okusaydın ne olmak isterdin?"

"Doktor"

Kalkacak Elazığ uçağı için yolcular sıraya girdiğinde dikkat ettim nasıl bir tesadüf ise Elazığ'a giden diğer kadın yolcuların da çoğu kara çarşafliydi.

Havaalanında karşılaştığım tablo böyleydi!

Tabii ki Elazığ'ın bir başka yüzü daha var:

Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı, sosyal, kültürel, sanatsal konuların yanı sıra ekonomi, eğitim, sağlık ve Elazığ'ın tanıtımına ilişkin konularda önemli çalışmalara imza atıyor. Elazığ'a gönül vermiş seçkin yönetim kadrosu ile etkin, yararlı ve de çok anlamlı çeşitli aktiviteler ve organizasyonlar gerçekleştiriyor.

Bu bağlamda Vakıf merkezinde, doğup büyüdüğü kente yürekte bağlı iki değerli hocayı, Prof. Dr. Canan Karatay ve Prof. Dr. Nuran Yazıcı'yı ağırladılar. Toplantı çok yararlı olduğu gibi bir o kadar da renkli geçti. Cumhuriyet kadınlarının başarılı temsilcileri, kendi alanlarında zirvede, değerli iki bilim insanının Elazığlı olması göğsümüzü kabarttı. Bilimsel konuları, herkese yeten ve dokunan gülen gözleri ve yaşam saçan sıcaklıkları ile keyifle ve de anlaşılır bir dille sundular.

Karatay Hoca, Türkiye'de ilk kez şeker ve işlenmiş karbonhidratların (undan ve nişastadan zengin besinler) sağlık için zararlı olduğunu toplumun gündemine taşıyan ve fikirleri yaygın bir şekilde kabul gören çok değerli bir bilim insanı. Değerli hocalarımıza bu vesile ile bir kez daha teşekkürlerimi iletiyorum.

Prof. Dr. Canan Karatay ve Prof. Dr. Nuran Yazıcı ile ilkokulu aynı dönemlerin farklı yıllarında Elazığ Atatürk İlkokulu'nda okumuşuz. Yani Elazığ'ın çağdaşlaşmayı ve aydınlanmayı benimsediği, Ulu Önder Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet yıllarının ve aynı kuşakların çocuklarıyız.

Günümüzdeki genel gidişata, topluma, bireysel davranışlara ve zihniyete bakınca doğal olarak, "Bizim zamanımızda..." diye başlayan yakınmalardan uzak duramıyoruz. Zira bizim kuşakların yetiştiği yıllarda Elazığlı ailelerin eğitime yaklaşımında cinsiyet ayrımcılığı yok denecek kadar azdı. Orta öğretim bir yana kız çocuklarının Ankara ya da İstanbul'da yükseköğretim görmesini de pek çok aile içtenlikle arzulardı. Görüyorum ki köprülerin altından ters sular akmış, zihniyetler değişmiş.

Şimdi tekrar havaalanında rastladığım o gencecik kızlara dönelim. Gözlerinden zekâ fışkıran, pırl pırl üç gencecik kız. Öylesine çocuklar ki çarşafa sarınmada bile güçlük çekiyorlar. Üçü de gençliğin eşiğinde. Kızların okuma, kalem tutma, özgürleşme umutlarını ve hayallerini ellerinden almışlar. O kızlara okuma imkânı tanınsaydı birer doktor, hatta Prof. Dr. Canan Karatay ya da Prof. Dr. Nuran Yazıcı gibi değerli birer bilim insanı olmayacaklarını kim iddia edebilir?

Bilseler ki her erkek çocuk gibi her kız çocuk da bir nesil, bir ömür, hatta bir dünyadır. Hepsisi pırl pırl öğrenmeye açık bir ruha sahipler.

Cinsiyet ayrımı yapılmayan refah toplumlarında çalışması, zekâsı, azmi, vefası, yüreği ve insanlığıyla aileyi ve toplumu omuzlayan kadın, ekonomik ve sosyal kalkınmada da önemli roller üstleniyor. Eğitimli kadınlar sağlıklı aile yapılanmasında, sosyal ilişkilerde ve çocukların eğitiminde farklı bir üstünlüğe sahipler.

Kadının istihdama katılımıyla ekonomilerin gelişeceğinden, başarının ve refahın geleceğinden, milli gelirin artacağından ve insanların hayatlarının değişeceğinden bihaber zihniyetler, kız çocuklarının okuma, kalem tutma ve özgürleşme haklarını ellerinden alıyorlar. Kadınlara sadece, "Evde otur, çocuk doğur, hizmet et" rolünü reva görüyorlar.

Bilseler ki her yaratım ancak kadın erkek eşitliğinde ve eğitimle başlar.

Nobel Kimya Ödülü ile Türkiye'nin gururu olan Prof. Dr. Aziz Sancar gençlere tavsiyelerinde şöyle diyor, "Cumhuriyetimizi yaşatmak için eğitim gerekiyor".

Ben de aynen öyle düşünüyorum. Zira bu baskılama, sınırlama ve yasaklama sürdürüldüğü ve bu zihin yapısı değişmedikçe hem ülkemiz hem de Elazığ gelecek nesillere ağır bedeller ödetecektir.

VIŞNE DONDURMASI

Aslan ÜNLÜ

Harput'ta ilkbahar diğer illere göre az daha geç gelirdi. İnsanın içini ısıtmasa bile güneş, sarıp sarmalayan ince bir örtü gibi ılık rüzgârla birlikte teninizi okşardı. Önce karlar eriyip de yer yer toprakla karın birlikte gözüktüğü zamanda nevrüz çiçekleri yüksek tepelerin, dağ eteklerinin biricik güzeli olurdu. Sonraları bağların-bahçelerin çiçekleri nazlı nazlı sallanırdı dallarında.

Böyle bir zamanda Cemil'le birlikte Buzluk Bağları'nın yolunu tuttuk.Cemil, Rüstem Dede'nin torunuydu.Bağevine gidiyorduk , birlikte Rüstem Dede'nin kar kuyusunun üstünü samanla kapatacaktık.

Rüstem Dede uzun boylu, iri yapılı; gençliğinde güreşmiş eski bir pehlivandı. Atalarından kalma bağında bağmançılık yapıyor; büyük bölümü vişnelik olan toprağında meyve-sebze de yetiştiriyordu. Bir yandan çoluk çocuğu ile bu işleri yaparken, diğer yandan da yazları şehirde dondurmacılık yapar; eski postahanenin ardındaki küçük dükkânda çalışırdı yaz boyu. Vişnelere, kar kuyusundan alınan kar kalıpları ve süt güğümü sabahın ilk ışıklarıyla birlikte yük hayvanları sırtında şehire indirilir; sıcak basmadan dondurma yapmaya koyulurdu Rüstem Dede. "Vişne dondurması",kaymaklı dondurma çok satılırdı yazın.

Mahallede vişne dondurması haberi çabuk yayılır, cebinde on kuruşu olan çocuklar soluğu dondurmacıda alırlardı.(Mis gibi doğal vişne kokulu o dondurmalar unutulur mu hiç...)

Dükkânda "Buzluk"dan çıkarılıp getirilen buzlar da satılırdı. Yaz aylarının serinliğiydi onlar.

Yaz geldiğinde Cemil'le birlikte Buzluk'a da gittik. Buzluk bir masal gibi anlatılırdı hep. çok görmek istediğim yerlerden biriydi. Sabahla birlikte yola çıkmıştık. Az sonra sıcak basmış,Harput'a giden toprak yol, yokuşla birlikte kan ter içinde bırakmıştı bizi. Yelboğazı'na geldiğimizde Harput'un serin, temiz havasıyla içimiz açıldı. Eski şehrin (yukarışehir'in) terkedilmiş hali üzüntü vericiydi. Yaşamın olduğu yerler bir elin parmakları kadardı. Amcamların oturduğu dedelerimizden kalma Harput'un girişinde sağ yandaki ilk ev, dimdik ayakta; böylece teselli bulmuştum. Taş yoldan Kurşunlu Camii'ne doğru giderken Üçlüle Çeşmesi'nden kana kana su içtik. Fetahmet'e varınca oradan sağa doğru toprak yoldan yürürken "Ejderhakayası"nın yanından geçtik.Gerçekten iri başlı,uzun kuyruklu tuhaf bir yaratığa benziyordu Ejderhakayası. Söylenildiğine göre Harput'a doğru gelirken görenlerin bedduasıyla taş olmuş. Çocukluk bu ya ondan uzak durduk biraz.

Buzluk'a geldiğimizde Rüstem Dede de orada bekliyordu bizi. Başımı göğe kaldırdığımda kendimi bir yöne doğru uzanıp giden heybetli kayalıkların dibinde bulmuştum. Buzluk'un girişi, bir avlu genişliğinin orta yerinde, bir ya da iki insanın girebileceği kuyu ağzı kadardı aklımda kaldığına göre. Oradan aşağıya indik; hemen beş-on metre kadar aşağıda, kayalık zeminde bir kaç yöne açılan girişler vardı. Rüstem Dede'nin peşinden gittik; gide gide, kristalleşmiş buz kitlelerinin bulunduğu yerde durduk. Rüstem Dede, yanında getirdiği fare kuyruğu testereyle yeteri kadar buzu keserek torbalara doldurdu. Her birimiz yüklendik bir torbayı. Yukarı çıktığımızda "oh" dediğimi hatırlarım.

O gün bağevinde beni konuk ettiler. Bağın olduğu yer, Buzluk'un aşağı yanına düşüyordu. Toprağı genişti. Vişneliği; meyve ağaçlarının bulunduğu bayırı dolaştım. Sulama amacıyla kullanılan havuzun yanında sac ekmeği, peynir ,yoğurt, d omates biberden oluşan aziğimizi yedik, gözeden su içtik; suyu soğukluğundan dolayı yudum yudum içebildim doğrusu. Meyveleri dalından kopardık. Gece toprak damda, kalın yün yorganların altında yattık; yıldızlar, elimizi uzatsak tutacakmışız gibi yakındı sanki bize.

O yıl sonbaharda Elazığ'dan ayrıldım. Yıllar sonra döndüğümde Cemil'le buluştuk. Hemen Rüstem Dede'yi sordum. Başını önüne eğdi, "öldü" dedi. Hüzünlendik; bir süre kaldık öylece. Dondurmacı Dükkânı kapanmıştı. Buzluk Bağı'nı sormadım artık. Hiç değilse o güzellikler aklımdan çıkmasın dedim.

TOPLUMSAL HAFIZASI KAYBOLAN ŞEHİR

Prof. Dr. Kemal ÖZMEN*

Kültürün temel dinamiklerinden birinin gelenek olduğuna kuşku yok. Ancak, geleneğin ne anlaşılması gerektiği konusuna gelince tartışma büyüyor, çeşitleniyor. Geleneği yaşamak, geleneği sürdürmek, geleneğin kopmaması, geleneğe karşı çıkmak, geleneği yok saymak, geleneği dönüştürmek, geleneği aşmak, kendi geleneğini yaratmak gibi farklı görüşler aynı toplumda bir arada, kimi zaman birbiriyle çatışarak var olabiliyor. Oysa, sosyolojik ve kültürel bir kavram olarak gelenek dediğimiz şey, kültür coğrafyaları ne derece farklı olursa olsun, tüm toplumlarda genel bir çerçevede aynı şeyi anlatır: Geçmişten gelen ve kuşaktan kuşağa aktararak toplum üyelerini birbirine bağlayan kültürel ve manevi değerler. O halde, aynı toplum içinde, “farklı” olan “gelenek” değil, ona yaklaşım biçimimizdir. Değerli eleştirmen Asım Bezirci'nin gelenek tanımı, geleneğin farklı biçimlerde algılanmasındaki düşünsel/ideolojik gerekçelere ışık tutuyor:

“Geleneğe karşı çıkanlar, aslında eskisini kaldırıp yerine bir yenisini, bir yeni geleneği koymaya çalışırlar. Onu yok etmezler, edemezler. Anlamışlardır ki, dün olmasaydı bugün de olmayacaktı. Şimdi olmazsa yarın da olmayacaktır. Gelenek olmazsa, geçmişin kültür mirası olmazsa gelişme de, değerlendirme de olmaz. Geleneğe gösterilen tepkiler bile bir yerde onun ürünüdür, onun varlığına bağlıdır. Bu nedenle geleneği tümüyle inkâr edenler de er geç onu tanımak zorunda kalırlar. Burada önemli olan şunlar değildir: geleneğe/eskiye dönmek (ki bu, gericilik); geleneği sürdürmek (ki bu, tutuculuktur); geleneği yok saymak (ki, bu köksüzlüktür); önemli olan şudur: geleneği geliştirmek yahut geleneği aşmak (ki bu devrimciliktir): Asılan, geleneğin kopmaması, onu çağdaş bir tutumla özümlemek, eleştirip değerlendirmek, gerçekleştirilecek yeniliği onun ileri bir halkasına dönüştürmektir.”¹

Gelenek kavramı çerçevesinde ortaya çıkan bu farklı yönelişler, Türkiye’de, hiçbir ayırım gözetmeksizin, kültür mirasının korunmasına yönelik ulusal bir siyaset üzerinde bugüne kadar neden uzlaşamadığının; aynı topraklar üzerinde, ortak bir tarih ve kültür temelinde tüm kültürel çeşitlilikleri zenginlik olarak gören uzlaştırıcı/birleştirici bir ortak aklın neden oluşturulamadığının da ipuçlarını veriyor. Tarihsel gelişmelerin etkisi altında, sosyolojik ve kültürel olguların sürekli değişim dönüştüğü dikkate alınır, Bezirci'nin, “geleneğin kopmaması, onu çağdaş bir tutumla özümlemek, eleştirip değerlendirmek, gerçekleştirilecek yeniliği onun ileri bir halkasına dönüştürmek” tanımının, geleneği “değişmezlik” içine hapseden ya da onu dışlayan mevcut diğer tanımlara oranla daha akılcı bir tutum olduğu açıktır. Tüm gelişmiş Batı ülkelerinde izlenen yolun da bu tanım doğrultusunda olduğunu belirtmek gerekir. Batı toplumlarında “geleneğin sorunu”nun, değişmeden korunan “örf ve adetler” ve “inanç/düşünce değerleri” içine sıkıştırılmış bir çerçevede ele alınmaması, çağlar boyunca kültürel sürekliliği ve düşünsel üretkenliği sağlayan en önemli etken olmuştur. Bu büyük kültür coğrafyasında, tüm düşünsel/bilimsel/kültürel miras bağlamında, gelenek değişen ve gelişen tarihsel koşullarla uyumlu biçimde işlenerek, dönüştürülerek geleceğe aktarılmaktadır. Böylece, gelenek, “donmuş” düşünsel, manevi, folklorik kalıplar olarak değil, sürekli işlenerek gelişimin, yeniliğin, ilerlemenin “ileri bir halkası” olarak değerlendirilmektedir. Bu yolla, “geleneğin”-“modernite” ilişkisi, karşıt siyasi görüşlerin etkisi altında yaygın bir değerler çatışması alanı olmaktan çıktığı için, kültür tarihi, bizdeki gibi “kopuşlar”la değil, “süreklilik” içinde sağlıklı bir evrim yolu izlemektedir.

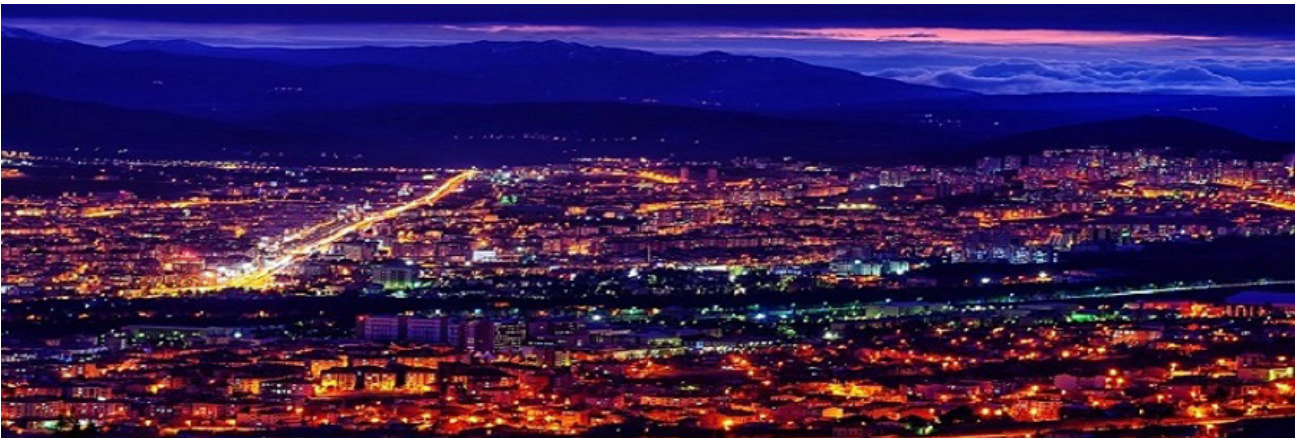
* Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi

¹ Asım Bezirci, “İkinci Yeni Olayı”, Evrensel Kültür Kitaplığı, İstanbul, 1996, s. 147.

Temelde, bir Devlet politikası olarak benimsenip, siyasal iktidarların belirli bir ulusal uzlaşma temelinde sahip çıkması gereken ve geleneğin somut izleri olarak günümüze gelebilmiş taşınabilir ve taşınmaz “kültürel miras”ın korunması, ne yazık ki ülkemizde sığ bir yerellik/tutuculuk ile köksüz bir modernlik arasında sıkışıp kalmış; ya biçimsel (ritüel) yönleri öne çıkartılan modernlik karşıtı, bilinçsiz bir sahiplenmenin ya da “ihtiyaç” ve “yenilik” adına, daha çok da siyasi ve ekonomik “rant” güdüsüyle hareket eden yıkıcı bir zihniyetin insafına bırakılmıştır.

Ülkemizde, “kültürel mirasın korunması” konusunun özellikle, 1950’li yıllardan başlayarak hızlı bir gelişme süreci yaşayan kentlerde eski yapıların yıkılması ve yeni imar alanlarının açılmasıyla gündeme geldiği bilinmektedir. Ancak, “kültürel miras”ın tanımında, korunmasında, değerlendirilmesinde gerek tüm siyasal iktidarları bağlayacak ortak bir kültür politikasının oluşturulamaması, gerekse de eğitim yoluyla genç kuşaklar üzerinde “kültürel miras” konusunda yeterli bir duyarlılık, bilinçlenme ve bilgilendirilme yaratılmadığı için, daha çok yasalarla alınmaya çalışılan önlemler, özellikle kent merkezlerinde geçmişe ait kültürel eser ve mekânların yaygın bir biçimde yok olmasını önleyememiştir. İşin tuhaf yanı, doğdukları kent içinde, bir-iki kuşak öncesinde kentlerinde var olan eski kültür değerlerini, -şimdi yok oldukları için-, bilmeyen genç kuşaklar ile, bu “değerler” şimdiki zamanda kopuk, silik, bulanık hatıralarla yaşayan yaşlı kuşaklar arasındaki tek ortak yanın “kopuş” temelli bir tür “zaman dışılık” olduğu söylenebilir. Kuşakları birbirine bağlayacak güçlü bir tarih bilincinin sürdürülebilmesi ve kültürel değerlerin süreklilik içinde korunabilmesi açısından böyle bir “kopuş”tan daha büyük bir kötülük ne olabilir?

Bugünkü Elâzığ’ın çekirdek kültürü Harput’un dört bin yıllık görkemli çok kültürlü mirasından (Urartu, Hitit, Roma, İran, Bizans, Arap, Selçuklu, Artuklu, Moğol, Akkoyunlu, Safevi, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi) taşınmaz kültür varlığı olarak geriye kalan bir harap kale, dört câmi, üç türbe, iki hamam, iki kaplıca ve çok az sayıda sivil mimari yapı ile, bölgenin çok etniseli, çok inançlı, çok kültürlü bütününden kopukmuş gibi sahiplenilen ve vesilelerle hatırlanan, -daha çok müzik ve halk oyunları ile özdeşleştirilen-, “folklorik kültür öğeleri” ne yazık ki geleneğin algılanmasındaki dar bakışı, şaşırtıcı kayıtsızlığı, dahası şaşılığını gözler önüne seriyor. Sadece kendi inanç sisteminden, kültüründen gelen kültür mirasına sahip çıkmak, -kaldı ki onu da ne kadar koruyabilmişiz?-, diğer inanç kültürlerine ait olanları dışlamak Harput’un kültür tarihini çarpıtmaktan başka bir işe yaramamıştır. Oysa, bu kültürler binlerce yıllık bir zaman ve kesintisiz bir etkileşim içinde, bir arada, iç içe varlıklarını sürdürmüşler, bölgeye özgü bir kültürel kimlik yaratmışlardır. Mutfak kültüründen türkülere, folklorlardan, hayat alışkanlıklarından karşılıklı olarak dillere girmiş sözcük ve deyişlere kadar bu etkileşimin izlerini bugün hâlâ görmek hiç şaşırtıcı gelmiyor.

Yerel yöneticilerimiz, hemşehrilerimiz hamasi sözlerle geleneklerimizle övünüp duruyorlar da, gelenek adına bugüne kadar neyi koruyabilmişler, neyi nasıl işleyip, dönüştürüp geleceğe aktarmışlardır, asıl bunu sorgulamak gerekir.Kaldı ki, kesiksiz bir zincirin halkaları olarak geleneği ne kadar doğru anlamışlardır? Bu konuda ciddi kuşularımın olduğunu belirtmeliyim² “Bugünün kuşakları bozuldu, öz değerlerinden uzaklaştı”, deniyor. Bugünün genç kuşaklarını suçlamak için kolay tarafıdır. Sorumlulara sormak gerekir: gençliği geçmişle, geleneksel kültür öğeleriyle, geçmişin sivil-resmi mimarisiyle, fiziki mekânlarıyla, hayat alanlarıyla buluşturacak neyi korudunuz? Aynı kültür coğrafyasını, aynı kenti, aynı mahalleyi paylaşmış farklı etnik ve inanç gruplarının kültür mirasını ne kadar benimsediniz, ne kadar sahiplendiniz, ne kadar korudunuz? Yerel mimarinin en güzel örneklerinden asırlık “Beşkardeşler”i³, hemen karşısındaki “Kültür Parkı”nı Cumhuriyet’in ilk mimari örneklerinden eski “Belediye Binası”nı toplumsal duyarlılığın gelişmemesi ve bilgisizlik nedeniyle yok edip, yerine o kişilsiz (modern?) beton ya da cam blokları yerleştirirken belli ki hiç rahatsızlık duymamışlar⁴. Harput’ta, tehcir öncesine kadar faaliyet gösteren Amerikan ve Fransız okullarının ve onlara bağlı kurumların taş binaları ile,bir bölümü dayanıklı malzemeyle yapılmış mimari açıdan değeri olan çok sayıda sivil yapıyı (konakları) koruyarak yeniden kullanmak yerine, yıkıp taşlarını yeni inşaatlarda kullanmak, dünyada pek örneği olmayan bize özgü yeni bir “kent kültürü” olsa gerekir.Geçmiş, böylece herkesin gözü önünde aşama aşama yok edildi. Geçmişin yıkılarak geleceğin kurulacağına inanmanın boş bir hayal olduğunu görmek için ne yazık ki bugünü beklemek gerekmiyor.

Son yüzyıl içinde, sadece mekânları, yapıları koruyamadık değil, yapıların içindeki eşyaları da gerektiği gibi koruyamadık. Özverili kişisel çabalarla toplanarak Elâzığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi içinde sergilenen ve bölgenin geçmiş çok kültürlü hayatına tanıklık eden belirli sayıda folklorik eşyaların dışında⁵, “yeni”leri geldiği için takas usulüyle elden çıkarılan eşyalarla, -eşyaları var eden mekânlar ortadan kaldırıldığı için-, ortak hafızamızın bir bölümü de yok olup gitti. Bugün, -varsa eğer-, üç beş antikacıda alıcı bekleyen, bir zamanlar ait oldukları kültüre tanıklık edecek kimsenin bulunmadığı bu eşyalar vefasızlığa, cehalete, bilinçsizliğe sessizce başkaldırıyor olmalı. Elâzığ merkezden çok Harput’a yakışacak bir Etnografya Müzesi’nin Harput içinde sınırlı sayıdaki tarihsel mekânla daha uyumlu bir bütünlük oluşturacağına kuşku yok. Geleneksel kültür değerlerini sadece müziğe, halk oyunlarına indirgeyenlere sormalı: bir müzik eserleri arşiviniz, müzeniz var mı?Bölgenin binlerce yıl içinde oluşturulan müziği yaşatılacak, ama o müziğin doğduğu mekânlar, eşyalarıyla birlikte yok edilecek... Elazığ’ın eski, yeni yerel yöneticileri, Elazığ merkezdeki Etnografya müzesinde sergilenen eşyalarla günümüz hayatı arasında kültürel süreklilik bağlamında kurulabilecek ilişkiler konusunda ne düşünüyorlar, bilmiyorum ama,onları, içinde zengin bir etnografya müzesi barındıran Arapkir’in Ocak Köyü’ne götürmeli. Kültürel mirasa, en azından günümüze kadar ulaşmış eşyalar üzerinden ve hangi inanç ya da etnik gruptan olduğuna bakılmaksızın sahip çıkmanın ne anlama geldiğini sabırla, inançla anlatmalı.

² Geleneksel Elâzığ (Harput) müziğinin çoksesli Orkestra müziği olarak “Harput Senfonisi” adıyla yeniden yorumlanmasının, geleneğin içinde saklı dinamizmin ve dönüştürücü gücün çok başarılı bir örneği olduğunu söylemek gerekir.

³ Harputlu bir Ermeni girişimci olan Krikor İpekçiyân’ın (sonradan “Fabricatorian” soyadını alacaktır) ölümünden sonra beş oğlunun yaptırdığı birbirine bitişik beş konak Ermeni tehcirinden sonra “emlak-ı metruke” (terkedilmiş mülkler) olarak Müslüman halka satılacaktır. Kent içinde, İzzetpaşa mahallesindeki Ermeni Protestan Kilisesi ise, geriye kalan dört yüksek duvarıyla hâlâ zamana ve duyarsızlığa direnmektedir.

⁴ Harput merkez dışında, bugün Hüseyinik, Kesrik, Aksaray, Nailbey gibi birkaç mahallede “sivil mimari” örneği sayılabilecek bir kısmı harap durumda çok az yapı kalmıştır.

⁵ Bu çerçevede,1965-1987 yılları arasında Elâzığ Müze müdürlüğü yapan ve Elâzığ’da etnografik kültürün korunması konusunda büyük çaba harcayan sayın Ferhan Memişoğlu’nun çalışmalarını takdirle anmak gerekir.

Uzak-yakın geçmişle ilgili taşınır, taşınmaz kültür mirasını koruyamadık da, bu mirasa tanıklık edecek ve artık aramızda olmayan insanların bilgilerini, birikimlerini ne derece yazılı ve sözlü belgeler olarak özel arşivlerde koruma altına aldık? Bu ne hazin bir durumdur, ölen insanlarla birlikte bir kentin geçmişinin, ortak hafızanın da yok olması. Osmanlı döneminden kalan arşiv belgelerinin dışında, yüzüncü yılına yaklaşan Cumhuriyet döneminden kalan ve en azından yakın geçmişle bağ kurulacak ve kâğıt üzerinde Elâzığ Müzesi'nin "sorumluluk sahası"nda bulunan ayakta kalmış çok sınırlı sayıda yapı, mekân ile, evlerin bir köşesinde "süs" olarak sergilenen kimi eski ev eşyaları dışında geriye bir şey kalmamış. Gözü dönmüş bir rant ve yağma zihniyeti bir silindir gibi tarihi, hayatımızı, ortak hafızamızı ezip geçiyor. Geçmiş günümüzden dört bin yıl önceye giden "yerleşik" bir kültür merkezinden bugüne gelen mirasın şaşırtıcı azlığına bakınca, taşınmaz kültür değerlerinin korunmasına karşı bu duyarsızlığın, bilgisizlik ve bilinçsizliğin düşünsel arka planlarında "göçer kültürü" müzün sadece taşınabilir değerleri sürdürmek dürtüsünün olduğunu söylemek abartılı bir değerlendirme midir?

Bir kentin geçmişini korumak ancak bilinçli bir kentleşmeyle mümkündür. Bilinçli kentleşme ise, eski kentin mimari kültür varlıklarını yıkıp, yerine "modern" yapılar inşa etmek değildir. Kuşkusuz, sanayileşme sürecine koşut olarak, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerin doğal bir sonucu olan modernleşmeye suçu yıkamayız. Eski yapıların yıkılıp, çağın bilimsel ve teknolojik gereklerine, çağdaş hayat tarzına uygun biçimde bir kentleşmeyi öngörmek kadar doğal bir şey olamaz. Ama, bu eskiyi yok etmeyi de gerektirmez. Bunun en tipik örneklerinden birisi Elâzığ'ın ana cadde ve sokakların birbirini dik kestiği kent planlamasıdır. Bol ışık ve güneş alması için evlerin iki-üç kat olarak tasarlandığı bu planlama, zaman içinde nüfus arttığı için terk edilmiş; eski evler yıkılarak yerlerine 7-8 katlı betonarme binalar yapılmıştır. Sonuçta, kent merkezinde yer alan bu evlerin ilk katları ciddi bir ışık sorunuyla yüz yüzedir. Bugün Nailbey mahallesinde rant katliamından kurtulmuş üç-beş ev nasılsa restore edilmiştir. Düşünüyorum da, Elâzığ'da Valilik, Belediye, Özel İdare, esnaf ve meslek odaları, sanayi ve ticaret odaları, sivil toplum örgütleri, vakıflar ve Üniversite neden, -çok geç de olsa-, bir araya gelip, elde kalan son kültür değerlerini, hiçbir ayırım yapmaksızın koruma konusunda bir girişimde bulunmazlar?

Tarihsel çevrenin korunması, inanç ve etnik farklılıkları gözetmeden bütüncül bir tarih bilinciyle ilişkilidir. Yapılacak iş, "eski kent"i koruma altına almak, yeni yerleşim alanlarını bugün yapıldığı gibi kent dışına çıkarmaktır. Eski yıkık bir kerpiç evin, bir yapının geçmiş hayatı, toplumsal hafızayı TOKİ'nin on-onbeş katlı yeni, modern bir binasından daha iyi anlatmadığını, temsil etmediğini kim söyleyebilir? Tarihi mirası korumanın en yetkin örneklerini Avrupa kentlerinde görürüz. Kentleşme, "eski kent" kabul edilen alanların dışına doğru gelişmektedir. Birkaç istisna dışında, hiçbir Avrupa ülkesinin "eski kent" olarak adlandırılan kent merkezinde gökdelenler göremezsiniz. Bizde ise, kendi geçmişimizle ilgili bilgisizliğimiz, vurdumduymazlığımız, sorumsuzluğumuz, sınır tanımaz rant tutkumuz tarihi mirasımızı yok etti. Adına "kentsel dönüşüm" denilen yeni rant kapısı ise, "depreme dayanıklılık" gerekçesiyle bu yıkımın "yasal" çerçevesini oluşturdu. Fransız Mimarlık Yasası'nın ilk maddesi şöyledir: *"Mimari, kültürün bir ifadesidir. Mimari yaratım, yapıların kalitesi ve içinde yer aldıkları çevreyle uyumu, doğal ya da kentsel peyzaja ve kültürel mirasa saygı kamu yararınıdır"*. Çağdaş mimarinin, dolayısıyla kentleşmenin, düzen, uyum ve estetik fikrinin "kamu yararı"nı öncelediği böyle bir genel ilkenin bizde neden uygulanamadığına şaşırmamak gerekir. Eski yapıları yıkıp, yerine "AVM denen tüketim hangarları" (Oktay Ekinci'yi saygıyla anarak) inşa etmenin bize özgü bir garabet olduğu açıktır. Kendi doğasına yabancı, hoyrat bir kentleşme ve yapılaşmayla kuşatılmış ve tarih kültüründen yoksun insanların iradesine, insafına mahkûm geçmiş kültür öğelerini ne derece kırılğan bir geleceğin beklediği açıktır. Kültürel mirası koruma konusu bir bilinç, bilgi ve kent duyarlığı konusudur. Bu bilgisizlik ve duyarsızlık sürdükçe, Elâzığ, ne kadar "modern" teknolojiye üretilmiş binalarla, AVM'lerle donatılmış olursa olsun, toplumsal hafızası olmayan bir kent olarak kalacaktır.

AZERBAYCAN TARAFINDAN VERİLEN “BÖYÜK YURDSEVER” VE “CAFER CABBARLI” ÖDÜLLERİ ÜZERİNE

Mehmet ÇAĞLAR
Yönetim Kurulu Başkanı

22.Mart.2016 tarihinde Azerbaycan' ın başkenti Bakü' de düzenlenen bir etkinlikle iki Elazığ' ı hemşehrimiz ödüllendirildi. Vakıf yönetim kurulu üyemiz, değerli kardeşimiz ve kendisi ile her zaman gurur duyduğumuz Devlet Sanatçımız **Sayın Mustafa TURAN'a** “BÖYÜK YURDSEVER” ödülü, Fırat Üniversitemizin değerli öğretim üyelerinden **Sayın Prof. Dr. Ercan ALKAYA'ya** ise Azerbaycan Edebiyatının büyük ismi “CAFER CABBARLI” ödülü verildi. Elazığ' la Bakü arasındaki sosyal ve kültürel ilişkilere son yıllarda vakfımızın da katılması, gelecekteki bir kısım etkinliklerin birlikte gerçekleştirileceği müjdesini vermektedir. Bu bağlamda özellikle “Harput Senfonisi”nin Bakü' de sahnelenmesi ilk gündeme aldığımız konulardan birisidir. Bu ve buna benzer etkinliklerle Elazığ – Azerbaycan dostluğunu daha ileri seviyelere taşımak adına katkı vermekten mutlu olacağımızı belirtmek istiyorum. Şehrimizin kültür ve sanat hayatının önemli değerlerini öne çıkarmak ve onlara sahip çıkmak amacı ile yapılan her etkinlik veya organizasyonu önemsiyoruz. Zira, bir şehrin ekonomi dışında önemli bir yüzünün de sanat ve kültür olduğuna yürekten inanıyorum. Bu nedenledir ki, değerlerimize sahip çıkmak bir vefa borcu olduğu kadar örnek bir davranış biçimidir. Bu bağlamda dost ve kardeş Azerbaycan' ın değerli iki hemşehrimize sahip çıkması ve onları ödüllendirmesinden onur duyduk ve mutlu olduk.

Bu şehrin kültür ve sanat hayatının zenginliğini temsil eden ve gurur kaynağımız olan değerli kardeşlerimiz **Sayın Mustafa TURAN** ve **Sayın Prof. Dr. Ercan ALKAYA'ya** yaşamlarında daha nice başarılar, sağlık ve esenlikler diliyorum.

Sn. Mahira ESED
Yeni Yurd Sosyal İnkışaf İctimai Birliynin Sadri

Vakfımız yönetim kurulu üyesi ve T.C. Devlet sanatçısı Sn. Mustafa TURAN **YENİ YURD SOSİAL İNKİşAF İCTİMAİ BİRLİYİ** Mükafat Komisyonu kararınca **“BÖYÜK YURDSEVER”** mükafatına layik görüldüğünü öğrenmiş bulunmaktayız.

Bu kararınızdan büyük onur duyduğumuzu belirtir, bu vesile ile ileride müşterek faaliyetlerimize de vesile olmasını diler, selamlar ve saygılarımızı sunarız.

Mehmet ÇAĞLAR
Başkan
Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı

ÇİN EKONOMİSİNİN TÜRKİYE VE ELAZIĞ İÇİN ÖNEMİ

Vedat KENT

RTÜK- Üst Kurul Uzmanı

4 Haziran Cumartesi günü Ankara'da, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı ile Türkiye-Çin Dostluk Vakfı yetkilileriyle kalabalık bir heyet yemekte bir araya geldi. Türkiye-Çin Dostluk Vakfı binasında verilen yemeğe Çin Halk Cumhuriyeti Ankara Büyük Elçisi Sayın Yu Hong YANG, Çin Halk Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Sayın Zu ZİHAO, Milli Savunma Bakan Yardımcısı Şuay ALPAY, Elazığ Milletvekilleri Tahir ÖZTÜRK ve Ömer SERDAR, Elazığ Belediye Başkanı Mücahit YANILMAZ, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Başkanı Mehmet ÇAĞLAR, Türkiye-Çin Dostluk Vakfı Başkanı Hasan ÇAPAN, Ankara Vali Yardımcısı Hürrem AKSOY ile çok sayıda Elazıqlı bürokrat ve iş adamı iştirak ettiler.

Elazığ heyetindeki konuşmacılar, Elazığ'ın sahip olduğu coğrafik, kültürel, ekonomik ve ticari değerlere dikkat çekerken, ekonomik potansiyelinin yatırıma dönüştürülmesi gerektiğini ifade ettiler. Çeşitli basın kuruluşlarından katılımın olduğu, Elazığ müziğinden örneklerin de sergilendiği gecede, Çin Büyükelçisi Yu Hong YANG'a Elazığ'ın yöresel 8 köşe şapkası, halı ve diğer hediyeler takdim edildi. Ayrıca Çin heyetiyle, yapılması planlanan Elazığ ziyareti hakkında görüş alışverişinde bulunuldu.

Bunun yanında Elazığ Vakfı Başkanı Mehmet ÇAĞLAR, Çin'le ilişkileri geliştirilmek, ticaret hacmini artırmak ve Harput Müziğinin yorumlanmasıyla ortaya çıkan "Harput Senfonisi"nin de Çin de icra edilmesini arzu ettiklerini ifade etti.

Bu güzel organizasyonun ardından, Çin heyetinin aklında Elazığ kültürü ve ekonomisiyle ilgili küçük de olsa bir takım düşüncelerin oluştuğuna inanıyorum.

Bu tür organizasyonların önemi nedir? Çin, Türkiye ve Elazığ için niye bu kadar önemli? Bu ülkeyle ilişkilerin daha fazla geliştirilmesi, ülkemize ve Elazığ'a neler kazandırabilir? Türkiye-Çin Dostluk Vakfı(TÇDV)niçin var, işlevi nedir? Bütün bunların cevabının, Çin'in sahip olduğu ekonomik parametrelerinin iyi okunmasıyla mümkün olacağına inanıyorum.

Çin ile sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda ilişkilerin geliştirilmesi ve işbirliğine gidilmesi amacıyla kurulan sivil toplum kuruluşlarından bir tanesi de,Türk -Çin Dostluk Vakfı (TÇDV)'dir. Türk -Çin Dostluk Vakfı (TÇDV), Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki mevcut ilişkilerden yola çıkarak, iki ülke dostluğunun ve işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla Çin Halk Cumhuriyeti ile uzun yıllara dayalı dostane ilişkileri olan işadami Hasan ÇAPAN'ın önderliğinde, 24 Aralık 2009 tarihinde Ankara'da kuruldu. TÇDV, gelişen ve değişen dünyada Çin ile jeopolitik konumları, sosyal, kültürel, teknolojik ve ekonomik değerleri kapsamında işbirliği ve dostluk ilişkilerinin ön plana çıkmasını hedeflemektedir.¹

Türk Çin Dostluk Vakfı (TÇDV) işte bu hedefler doğrultusunda, Türkiye ile Çin arasında bir köprü kurmak ve iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirmek amacıyla çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Vakıf gerek Çin'de gerekse de Türkiye'de kültürel içerikli kutlamalar, ekonomik değerlerin, imkânların ve ithalat-ihracat rejimlerinin sahip olduğu prosedürlerin tanıtılması amacıyla fuarlar, sempozyumlar ve etkinlikler düzenlemektedir. Tüm dünyanın gözünün üstünde olduğu bir ülkeyle, Çin'le ekonomik ve kültürel işbirliği konusunda önemli faaliyetler gösteren Türk Çin Dostluk Vakfı (TÇDV) Başkanı Hasan ÇAPAN ve ekibi, önemli bir misyonu yerine getirmektedirler.

Çin, yaklaşık 9,6 milyon kilometrekarelik yüzölçümüyle Asya'nın en büyük ülkesi; dünyanın ise Rusya ve Kanada'dan sonraki üçüncü büyük ülkesidir. Çin ithalat ve ihracat hacmi dünya ticareti sıralanmasında 4. sırada yer aldı.²

¹ <http://www.turkcindostlukvakfi.org.tr/>

² <http://www.turkcindostlukvakfi.org.tr/>

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ekonomisi³			
GSYİH (trilyon ABD\$)	10,36	Enflasyon Oranı (%)	2
Reel GSYİH Büyüme Oranı (%)	7,4	İşsizlik Oranı (%)	4,09
Nüfus (milyar)	1,36	İhracat (fob-trilyon ABD\$)	2,34
Nüfus Artış Hızı (%)	0,52	İthalat (fob-trilyon ABD\$)	1,96
Kişi Başına GSYİH (ABD\$)	7.400	Türk Sermayeli Firma Sayısı	37

Kaynak: Economist IntelligenceUnit, Dünya Bankası, Ekonomi Bakanlığı

Başlıca Ticaret Ortakları: ABD, Hong Kong, Güney Kore, Japonya, Tayvan, Almanya

Başlıca İhracat Kalemleri: Elektrikli makine ve cihazlar, kazanlar, mobilyalar, tekstil

Başlıca İthalat Kalemleri: Elektrikli makine ve cihazlar, mineral yağ ve yakıtlar, kazanlar, metal cevheri

Çin'in sahip olduğu 1,3 milyarlık nüfusunun yanı sıra, ekonomik parametrelerinin de makro ölçülerde olduğu gerçeği, Türkiye'nin Çin'le başta ticari ilişkiler olmak üzere diğer alanlardaki ilişkilerininide geliştirmesi gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

İkili Ticari ve Ekonomik İlişkiler:				
YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2011	2,46	21,69	24,16	-19,22
2012	2,83	21,29	24,13	-18,46
2013	3,6	24,68	28,29	-21,08
2014	2,86	24,92	27,78	-22,05
2015	2,41	24,86	27,27	-22,45

Kaynak: TÜİK (milyar ABD\$)

Başlıca İhraç Ürünlerimiz: Mermer ve traverten, krom, bakır, anorganik kimyasal bileşikler

Başlıca İthal Ürünlerimiz: Telsiz telefon cihazları, otomatik bilgi işlem makineleri, televizyon kamerası, ses-görüntü cihazları

Türkiye-Çin Arasındaki Ticari İlişkiler⁴

Çin, Türkiye'de demiryolu, metro, köprü ve elektrik santrali gibi büyük altyapı projelerine etkin şekilde katılarak finansman desteği sağlamaktadır.

⁴ <http://www.turkcindostlukvakfi.org.tr/>

1. Mal Ticaretinin Geliştirilmesi

Çin - Türkiye ikili ticaret hacmi 2000 yılında 1 milyar ABD Doları'nı, 2010'da ise 15 milyar ABD Doları'nı geçmiştir. Türkiye'nin açıkladığı verilere göre Çin, üst üste dört yıldır Türkiye'nin en çok ithalat yaptığı üçüncü ülke, aynı zamanda dördüncü büyük ticaret ortağı konumundadır.

Çin Başbakanı Wen Jiabao'nun Ekim 2010'da Türkiye'ye yaptığı ziyaret sırasında iki ülke arasındaki ticaret hacmi için yeni hedefler belirlenmiştir. Buna göre, ikili ticaretin hacmi 2015 yılında 50 milyar ABD Doları'na, 2020 yılında da 100 milyar ABD Doları'na çıkacaktır.

2. Karşılıklı Yatırımların Teşviki

Çin istatistikleri, Çin'den Türkiye'ye yapılan finans dışı doğrudan yatırımların 2009 sonu itibarıyla, 318 milyon ABD Doları olduğunu göstermektedir. Türkiye'de ağırlıklı olarak ulaşım, nakliyat, enerji, haberleşme, madencilik, motosiklet montajı, ticaret, turizm ve lokantacılık alanlarına yatırım yapan Çin işletmeleri, Türkiye'de büyük elektrik üretimi ve ulaştırma projelerinde Yap-İşlet-Devret modeliyle yer almak için girişimlerini sürdürmektedir.

Aynı tarihte, Türkiye'den Çin'e fiilen yerine getirilen yatırımların toplamı ise 110 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Türk yatırımları, başlangıç döneminde imalat sektörüne yönelirken, artık adım adım finans, perakendecilik, otelcilik ve inşaat gibi hizmet alanlarına da yayılmış bulunmaktadır.

Türkiye'de 2012 yılında "Çin Kültür Yılı" ve Çin'de 2013 yılında "Türkiye Kültür Yılı" etkinliklerinin gerçekleştirilmiş olması, iki ülke işadamları arasındaki ilişkileri de geliştirmiştir.

3. Ekonomik ve Teknolojik İşbirliğinin Yoğunlaştırılması

İş hacimleri sürekli olarak genişleyen müteahhitlik projeleri, bugün Çin ile Türkiye arasındaki ekonomik ve ticari işbirliğinde en önemli alan olmuştur. Çin Demiryolu İnşaat Şirketi (CRCC) ile Çin Makine İthalat ve İhracat Şirketi (CMC) 2007'de Ankara-İstanbul hızlı tren projesine katılmıştır. Toplam bedeli 1 milyar 270 milyon ABD Doları olan projeye Çin'den 720 milyon ABD Doları kredi sağlanmıştır.

Bu önemli projenin ardından Çin işletmeleri, Türk firmalarıyla termik ve hidroelektrik santraller inşası, çimento ve sülfürik asit fabrikaları kurulması, kömür ocağı açılması ve çelik fabrikası yenilenmesi gibi bir dizi büyük proje için anlaşma imzalamıştır.

4. Fuarlara Karşılıklı Katılım

İki ülke arasındaki ticaretin gelişmesine ivme kazandırmak amacıyla Çin'de de son yıllarda bir dizi fuar düzenlenmiştir. Örneğin, 1 Eylül 2008'de açılan 17. Urumçi Dış Ticaret Fuarı kapsamında Xinjiang Uluslararası Sergi Merkezi'nde Çin-Türkiye Ticaret Forumu gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, Türkiye hükümetince tertip edilen 92 kişilik heyet, fuarda 84 stant kiralamıştır. Gıda üretimi, elektronik, lojistik hizmetleri, mutfak malzemeleri, maden ve mobilya gibi sektörlerin temsilcilerinden oluşan Türk heyeti, Urumçi Dış Ticaret Fuarı'nda en çok stant kiralayan yabancı heyet olmuştur.

Guangzhou İhraç ve İthal Ürünleri Fuarı, Çin'deki en eski, en yüksek katılımlı, en geniş kapsamlı ve en çok sözleşme imzalanan uluslararası fuardır. Bu fuara her yıl çok sayıda Türk işadamı da katılmaktadır. Çin Dış Ticaret Merkezi tarafından yapılan istatistiklere göre, 2010 yılında düzenlenen 107. Guangzhou İhraç ve İthal Ürünleri Fuarı'na toplam 36 Türk işletmesi stant kiralarak ürünlerini sergilemiş, fuara katılan Türk alıcıların sayısı 3 bin 726'ya bularak bir önceki yıla kıyasla yüzde 19 oranında artmıştır.

Çin'in sahip olduğu ekonomik değerler ile Türkiye-Çin arasındaki ticari ilişkilerin rakamsal değerleri yukarıda yer aldığı şekildedir. Türkiye-Çin arasındaki ticari ilişkilerin, Çin lehine geliştiğini tablodan da rahatça görebiliyoruz. Bunun kısa bir zaman diliminde giderilmesinin çok ta mümkün olmadığı gerçeğini kabul etmekle beraber, Türkiye'nin sahip olduğu ekonomik ürünlerin tanıtım, pazarlama ve ihrac faaliyetleri için daha fazla gayret gösterilmesi gerektiği de kabul edilmelidir. Çin gibi bir devin ticari kapasitesinden, Türkiye ve Elazığ'ın daha fazla pay elde etmesi, kuşkusuz ülke ve bölge ekonomisi için büyük katma değerler yaratacaktır. Bunun için de, Türkiye'nin sahip olduğu ihrac ürünlerinin çeşitlilik ve miktarının artırılması gerçeği Elazığ'ın içinde geçerlidir. Fakat Çin'deki işgücü veya diğer girdilerin ucuzluğu, Çin'e yapılacak ihracatın önündeki önemli engellerden bir tanesidir. Çünkü rekabet edilebilirlik, girdi maliyetleriyle direkt ilgilidir. Bunun için, Çin'e yapılacak ihracat kalemlerinde emek-yoğun sektör ürünlerinden ziyade, bu ülkede az bulunan hammadde (yer altı cevherleri, doğal ürünler gibi..) ürünleri önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra, Çin'in sahip olduğu ithalat rejimi konusuna hakim olmak, şüphesiz bu ülkeyle yapılacak ticarete Türk girişimcilerin işini kolaylaştıracaktır. Yine Çin'le ticaret yapan firma çalışanlarının vize alabilmeleri için yerel belediyelerden de onay almaları gerektiği prosedürü bulunmaktadır. Bunun gibi birçok önemli konu Çin'le olan ticaretin bir parçasını oluşturmaktadır.

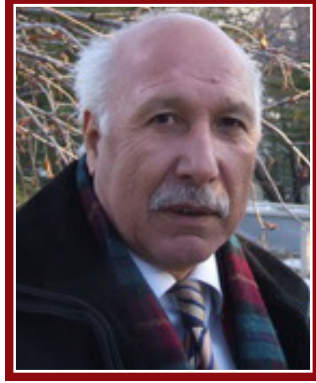
Elazığ'dan hali hazırda mermer, krom ve su ürünleri gibi ürünler Çin'e ihrac edilmektedir. TÜİK verilerine göre, 2015 yılında Elazığ'dan en fazla ihracat bin 729 bin 941 dolar ile Irak'a gerçekleşti. Irak'tan sonra en fazla ihracat yapılan ülke 1 milyon 616 bin 116 dolar ile Çin'dir. Komşumuz Malatya'nın Çin'e ihracatı ise, yine aynı dönemde 9 milyon 342 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamlar iki il içinde yeterli değildir. Bu rakamların üst seviyelere çekilmesi, il ve ülke ekonomimizin sahip olduğu gelir ve istihdam rakamlarında artışa yol açacaktır.

1980'li yıllarda başlayan ihracat seferberliği ülkemizde önemli ilerlemelere neden olmuşsa da, günümüz küresel teknolojik ve ekonomik verileri bunun artık yeterli olmadığını bize göstermektedir. Sadece Çin'e yapılan ihracatta değil, aynı zamanda tüm dünyaya yapılan ihracat verilerinde üst sıralara yükselmek ve ihracat pastasından daha fazla pay almak, ülkemiz ve ilimiz ekonomisi için lokomotif işlev görebilir.

Bu nedenlerden dolayı, Çin veya gelişmiş pazar ülkeleriyle ekonomik ve sosyal ilişkiler çok önem arz etmektedir. Bu amaçla daha önce başka illerin yaptığı, Çin'le ilişkilerin geliştirilmesi çalışmalarının bir benzerini başlatan Ankara'daki Elazığ Kültür Tanıtma Vakfı ile Türk-Çin Dostluk Vakfı'nın gelecek günlerde bu yönde daha büyük adımlar atacağına inanıyorum. Umarım ki, Elazığ'daki ziyaretler ikili ilişkilerin yanında fuar ve kültürel ilişkiler gibi daha somut gelişmeleri de ortaya çıkarır. İlimizin ekonomisine önemli katkılar sağlar.

Sonuç itibarıyla, ilimiz ve ülkemizin çıkarları için yeni bir ihracat seferberliğiyle "Çin'i yeniden keşfetmek gerek", diye düşünüyorum.

KORKU

Necati KANTER

Bilgisayarımın başında oyalanırken çocukluğumdaki o gece yürüyüşü düştü aklıma. Parmaklarım tuşlar arasında gezinirken ben Saray Sinemasının kapısından çıkıp evimin yolunu çoktan tutuyorum.

Sıklaştırıyorum adımlarımı. Ayak seslerim kulaklarımda yankılanıyor. Soluğumu tutuyorum, yalnızlığımı bir süre sonra başka ayak sesleri de karışınca ürperiyorum. Diken diken oluyor tüylerim. Sanki birileri var peşimde. Önce evlerin sonra da sokak lambalarının ışıkları tükeniyor birer birer. Olsun, bulutsuz lekesiz pırıl pırıl bir eylül gecesinde elektriğe gereksinim duyulmuyor. Hem köyümüzde elektrik mi var? Neyimize yetmiyor gemici fenerimiz gaz lambamız!

Kuruçayın üzerindeki tahta köprüden geçerken gökyüzüne bakıyorum; Aydede kaşlarını çatmış sanki torunlarına buyruklar yağdırıyor. Sakın ha diyor; Bu çocuk evine ulaşıncaya kadar o kara bulutları yanınıza yaklaştırmayın. Parlayın, daha çok aydınlatın yeryüzünü! Kim bilir belki de içimden geçenleri okuyor Aydede!.. Biraz sonra yolun iki tarafını koyu gölgelerle karartan sık iğde ağaçlarının arasından nasıl geçeceğimin hesabını yapıyorum.

Peşimden gelen adamın adımlarını daha sık attığını ayak seslerinin temposundan anlıyorum. Kovalanıyor ya da kovalıyor gibi; ama her iki durumda da bana yetişmek istediği açık. Doğal bir içgüdü ile hızlanıyorum. Onun da hızlandığını duyumsuyorum, bu beni daha da korkutuyor. Parmak uçlarıma basarak kendi ayak seslerimi susturup onun adımlarını ve hızını ölçmeye çalışıyorum. Başımı şöyle bir çeyrek çevirip baksam mı göz ucuyla?

O da benim gibi sinemadan geliyor, ya da mesaiye kalan bir terzi, bir berber çırağı, bir kunduracı, ne bileyim başka bir esnaf... Bir memur, bir müdür olamaz mı? Belki de bizim köyden birisidir. Öyle ya, bu saatte başka kim ola bilir ki? Aman tanrım!... Dün gece sinemadan gelirken... Ama ne matrak ne gırgır olur. Karizmam çizilir, madara olurum. Ne çok korktuğumu da söyleyemem! Ya o!... Peşimden gelen o adam... Kim bilir? Belki o da korkmuştur. Korkar tabi... Şunun şurasında mezarlıklara kaç adım kaldı ki. Hem de bu saatte! Adamın bu kadar acele etmesinin elbet önemli bir nedeni vardır. Titiz, aksi bir babası, sızlanan, panikleyen, başına bir iş mi geldi diye korku krizine giren bir annesi, bu saatlere kadar yemeğini bile yemeden bekleyen karısı, ya da dört gözle yolunu gözleyen çocukları olmaz mı?

Eee... Söyle be oğlum. Sen ne yanıt vereceksin evdekilere? "O... Hoş geldin evladım, bugün yine erkencisin. Zahmet olmadı mı evladım?.. Söyleseydin de sana bir payton gönderseydik. Ya da sabahı bekleseydin, değil mi yani!.. Ne diyorsun ha, seni evlendirsek mi? Baksana gece gezmeleri, sinemalar ohooo!... Dedemin lafları bunlar. İyi ki de babam yok evde. Karayollarında şoför olması bazen yarıyor işime. Malatya/Hekimhan'da. Hafta sonu ya gelir ya gelmez. Eğer amcam hala uyanıksa, feneri nerede söndürdün oğlum?" der. Kaşlarına bakarım, çatıksa, hele hele suratı da iyice asıksa tehlike var demektir. İşte o zaman yandın oğlum! Yandın ki ne yandın!

En iyisi her şeyi göze alıp doğrusunu söylemek. İki film birden... İyi de, ya kiminleydin sorusuna ne yanıt verebilirim? Tabi ki Osman'la diyemem. Ama alacağı olsun! Sözünde durmamak neymiş görür o. Şimdi zavallı annem bir köşeye çekilmiş, dua mı, beddua mı ettiği anlaşılamayan sızlanmalarına çoktaan başlamıştır bile!

İri bir taşa takılıyor ayağım, uyanıyorum, usulca alıyorum. Avucumu dolduruyor, iyi diyorum. İş görür. Aslında kimseye taş atacak kadar ne yürekliyim ne de acımasız. Belki de bu bir korunma içgüdüğü diye geçiriyorum içimden.

Yavaşlıyorum sigaramı yakmak için. Kibrit çakıp tutuşturduktan sonra çöpünü üflemeden fiskelerken arkama baktığımda kimsecikleri göremiyorum. Nereye gitti bu adam? Sanki yer yarıldı da içine girdi. Bu yakınlarda ev de yok! Derin bir soluk alıyorum. Parmaklarımın arasındaki sigarayı uzun uzun emip ciğerlerime depoladığım zehrini boşaltırken kalın bir duman tabakasının peşinden, açıyorum pergelleri.

Kentten köye giden üç ayrı yoldan en işlek, en güvenilir ve en kestirme olanını seçmem iyi, güzel de; Sofunun bahçesi?.. Bu gizemli bahçeyi gündüz bile geçmeye çekinirken!... Hem buranın tekin olamadığını köyde bilmeyenimiz mi var? Hele o iri köpekler! Hadi diyelim ki burayı atlattık. Ya mezarlıklar? Mezarlıklardan gecenin bu saatinde geçebilmek için mangal gibi yürek gerekir insanda! Bir sigara daha yaksan sofulara pek de bir şey kalmaz. Hadi be oğlum hadi be... Biraz cesaret! Bu iki engeli de aştın mıydı gerisi kolay. Birkaç dakikaya varmadan kapının önünde bulursun kendini. Şimdi bir şivan kopmuştur evin önünde. Sanki evde cenaze çıkmış. Eh, kadın milleti işte!

Yolun ikiye bölündüğü mezarlıklardan sağdaki büyük olanı Müslüman Mezarlığı; soldaki de Maşatlık! Gel de inan! Köyümüzde ne Ermeni ne Yahudi nede başka dinlerden birileri var. Yolu kısaltmak için ikiye bölünen bir mezarlık işte. Belki de biz çocukların hayal ürünlerinden başka da bir şey değildir.

İki tarafı iğde, kavak ve söğüt ağaçlarıyla ekili bu izbe yola, yani sofunun bahçesine yaklaştıkça yüreğimin atış temposu bir kat daha artıyor. Yüz metre kadar ötede iyice seçemediğim bir karartı görüyorum. Zınk diye duruyorum olduğum yerde. Neye benzediğini, ne olduğunu, bir insan mı, bir hayvan mı, başka bir cisim mi? İn mi cin mi?.. Ama canlı olduğu kesin. Baksana zikreden bir derviş gibi ritmik bir devinimle bir eğilip bir doğruluyor! Kilitleniyor gözlerim. Birden Kemal'in amcasının başından geçen olay beynime şimşek gibi çakıyor. Bir gece yarısı sebze sularken cinlerin düğününe tanık olduğunu, korkusundan bayıldığını, uyandığında kendisini Gül Hocanın kucağında cinleri kovarken bulduğunu köyde bilmeyeniz mi var?

Mıhlandım.

Ne bir adım ileri atabiliyorum, ne de geri. Gözlerimi iyice ayırıp hayretle bakıyorum. Adam hala eğilip doğruluyor. Bende şafak atıyor! Kesin bu bir cin, ya da peri. Peri kızları da çok güzel olurmuş. Gören güzelliğine dayanamaz, peşinden gider bir daha da evine dönmezmiş. Demek bunlar artistlerden mankenlerden daha güzel!.. Kim bilir belki meleklerden de... Birden aklıma geliyor. Bir hocamız meleklerde erkeklik dişilik yok demişti.

Bu davul zurna sesleri de neyin sesi?

Yoksa?!

Tamam diyorum... Kesin cin taifesinin düğünlerinden biri!

Dişlerimin takırtısı sanki Kör Selo'nun darbukası... Mübarek çifteteli oynatıyor insana! Elimdeki taşı bütün gücümle sıkıyorum. Salâvatımı getiriyorum, sonra derin bir soluk, ardından la havle çekiyorum. Gül hocanın dediğine göre "İsmi Azam"ı okuyan kimselere bu "kulak hırsızları"nın kesinlikle zararı dokunmazmış. Tüh Allah kahretsin! Nasıl da sıkıştım... Altımı islatacağım!... Şuraya çömelip de... Hadi oğlum biraz daha çaba, biraz daha sabır!... Tuh lan senin erkekliğine!... Babayığidim diye de geçiniyorsun. Üstelik ortaokula da gidiyorsun. Hem de şehirde! Utan be oğlum; iki şehirlili arkadaşın oldu diye ne çabuk da kurabiye çocuğu oldun be ödle!..

Anaa!.. Kitaplarımı da sinemada unutmuşum!

Böceklerin hatta diyebilirim ki tüm haşerelerin şamatası arasında saniyesi saniyesine birer dakika arayla adını bilmediğim bir gece kuşunun ürkütücü sesi; hele kendilerini yırtarcasına havlayan azgın köpeklerin zincirlerini koparıp üzerime saldırma olasılığı bir kat daha arttırıyor korkumu. Islıkla bir makam tutturup hiçbir şey yokmuş, gündüz evine giden normal bir yolcuymuşum gibi çekip gitmeyi düşünüyorum. “Şeytanları mı çağırıyorsun lan gece vakti?” Dedemin ihtiyar sesi kulaklarımda yankılanıyor. Bir türkü mü mırıldansam? Yok yok. En iyisi geri dönüp Çaydağcıra Parkında bir bankın üzerinde sabahlamak!

Allah Allah! Adam dimdik duruyor. Kımıltısız. Eğilip doğrulmaktan yoruldu. Ya da zikir bitti. Avucumun içindeki taşı iyice kavrayıp ufak adımlarla ilerliyorum... Duruyorum. Sonra bir adım daha atıp dikkatlice bakıyorum. Kulağımın arkasını kaşıyıp yorumlamaya çalışıyorum; çıkamıyorum işin içinden. Anı bir esinti parmaklarımin arasındaki sigarayı gömleğimin açık yakasından koynuma doğru savuruyor, can havliyle sıçırıyor. İşte ne olduysa o an oldu. Adam korkunç bir ışıltıyla yere kapanırcasına sağa doğru eğilirken gözlerim geceyi aydınlatan dolunaya takılıyor. Dalların arsından sızan ay ışığının yansıttığı gökyüzüne doğru yükselen uzun bir kavak ağacının davulun temposuna uyup rüzgârla eğilip doğrulan dallarının gölgesi düşmüyor mu yere! Doğanın bir oyunu! Demek yoluma çıkan, beni ürküten, korkutan ne zikreden bir derviş, ne cin ne de peri!... Bir ağaç, bir kavak ağacı!.. Geciktiğim, evdekilere vereceğim ifadelerin korkusu yetmiyormuş gibi bir gölgeden bile korkan, zavallı bir çocuğun ödleğinin tanığı oluyorum. Olduğum yere çömelip idrarımı boşaltıyorum... Rahatlıyorum!

Ya davul sesi?

...!

Bir saat önce izlediğim filmin başkişisinin kahramanlığı gözüperkliği, yürekliliği beni etkilemiş, nasıl da onun yerine koymuştum kendimi. Meğer ödleğin, tabansızın biriymişim. Arkadaşlarımin alaylı bakışlarını, ensemde hissediyorum. Bir tekme savuruyorum boşluğa! Ulan Osman diyorum elbet yarın görüşürüz. Sorarım sana bu kalleşliğinin hesabını!

Hayaller, iç konuşmalar, evde vereceğim, hatta veremeyeceğim yanıtlar kafamın içinde dans ederken bir de bakıyorum ki mezarlıkların arasında değil miyim? Anı bir dürtüyle fatihaya başlıyorum. Dudaklarım kıpır kıpır... Vücudum zangır zangır... Avuçlarımı açarak mı, yürüyerek mi, yoksa durarak mı okusam düşüncesi iyice dağıtıyor belleğimi. Şaşıyorum. Getiremiyorum bir türlü duanın sonunu. Mezar taşlarına takılıyor gözlerim. Çam ağaçlarına, gül fidanlarına ve beyaz giysili, beyaz sarıklı adamlara!.. Hortlaklar görüyorum, hayaletlerin üzerime saldıracaklarını düşünüyorum. Tabanları yağlamak için yekiniyorum, yer ayaklarımin altında bir sabun gibi kayıp gidiyor. Gür, tok bir ses, “korkma! Korkma” diyor. “Onlar mezar taşları!..” He ya... Tamam diyorum... Nasıl anımsamıyorsun mezar taşlarının bazıları sarıklı değil mi? Osmanlıdan kalan hocaların, âlimlerin mezarı. Gündüzleri az mı gelmiştin bu mezarlığa. Ne çabuk unuttun? Korkak tavuk! Nazım’la davar otlatırken az mı dama oynamıştın şu görünen musalla taşının üzerinde? Bir yandan kendimi yüreklendiriyorum, bir yandan da koşar adımlarla yürüyorum. Mezarlığın çıkışında arkaya doğru sol omzumuzun üzerinden ürkek bir bakış fırlatıp devam ediyorum yoluma.

İyice yaklaşıyor davulun sesi.

Okulu geçip Molla Ömer'in terkedilmiş harabe evinin bahçe kapısının bitişiğindeki asırlık dut ağacının gövdesine yakın kalın dallarından biri üzerinde gözleri ışıl ışıl parlayan kocaman bir kediye takılıyor gözlerim. İrkiliyorum! Sonra kediden bile korktuğum için küfürler savuruyorum kendime. Hem de sesli! Tabi bu arada babam da nasibini almış oluyor. Onun oğluyum ya!.. Tamam diyorum, şimdi de bir bu eksikti. Ulan oğlum bir kurbağa, bir fare bile çıkarsa karşına... Yine de gözlerimi alamıyorum koca ağaç üzerindeki o dev kediden. Dikkat kesiliyorum, Allah Allah! Yo... Bu kedi değil ki!.. İki ayağı üzerinde duran bir maymun... Tuhaf... Yüzü boynuna, boynu gövdesine gömülmüş yusuvarlak bir şey. Daha çok bir hindiye benziyor. Ondan daha iri... Dimdik kulakları var. Koyu kahve renkli karışık nakışlı bir yaratık... Ağzı burnu tıpkı insana benziyor. Hele o fıldır fıldır dönen parlak turuncu gözleri! Fe Suphanallah! Ne ola ki? Kıpırtısız bana bakıyor. Tabi ben de ona! Usulca çıkarıyorum cebimdeki taşı. Tam adımımı atıyorum bir hareketlenme oluyor. Nişan alıp, avucumdaki taşı atmaya hazırlanırken yekiniyor. İki metre kadar açılan kanatları bir planör ya da uçan bir dev olup havalanıyor. Ağzı açık bir aptal gibi bön bön bakıyorum arkasından!

Usul, ama kararlı adımlarla evin yolunu tutuyorum. Bizim "Berbat" havlayarak yaklaşıyor yanıma. Yüzümü gözümü yalıyor, kuyruğunu sallayıp düşüyor önüme. Şimdiye kadar neredeydin ulan it oğlu it deyip başını okşarken iyice acıktığımı hissediyorum.

Görevimizi tamamladık dercesine ay bulutların arasına girmeye hazırlanırken yıldızlar da birer birer yitiyor. Karanlığa gömülüyor sokaklar. Davulun sesi de duyulmuyor. Köy uykuda! Yalnız bizim küçük pencerenin camlarından sızan gaz lambasının cılız ışığı beklendiğimin kanıtı.

Bahçe kapısını açıp sessizce giriyorum. Küçük kız kardeşim koşarak boynuma sarılıyor. Kız sen daha yatmadın mı cadı? Annem sevinç, kızgınlık ve şefkat karışımı bir ses tonuyla neredesin evladım! Düğün dağılalı bir saati geçti. İşte bu düğün işi iyice sevindiriyor beni. Demek o kadar da çok merak edilmiyordum. Nasıl olsa herkes beni düğünde biliyor! Oysa köyde normal zamanlarda akşam ezanıyla herkes evine çekilir, yatsı namazından sonra sesler kesilir, sokaklarda yalnız köpeklerin sesi duyulur. Annem arkamdan söyleniyor: Horozların ötmesini mi bekliyordun oğlum!.. Saatin kaç olduğundan haberin var mı? Hadi, hadi gir içeri. Dur ana, hele; sıkıştım. Ulan dışardan geliyorsun şimdi mi geldi aklına? Kaşlarını yıkıyor, alını iyice kırıyıyor. El kadar sabinin yediği naneye de bak hele. Gece yarılarında kadar ne haltlar karıştırıyordun ha? Yakamdan tutuyor, gözlerimin içine anlamlı anlamlı bakıp, yoksa zıkkımlandın mı? Gel hele yaklaş... Düğüne gidip de içmeyen aha şu parmaklarımın sayısı kadar azdır. Sen kimi kandırıyorsun? Baksana leş gibi kokuyorsun. Süt dökmüş kediye dönüyorum. Ağzımı açıp tek kelime bile edemiyorum. İçmedim de diyemiyorum ki... Aslına bakarsan içtim, içtim... Bir paket, 'doğu' sigarasını bana mısın demeden nasıl da götürdüm. Gözlerimdeki o şeytani pırlıtyı görmemesi için bakmıyorum yüzüne annemin. Ceketimi çıkarıyordum ki, birden parladı. Ah o Osman yok mu Osman! O adı batasınca bastı bacak yok mu? Sana sigara da içirir içki de. Hele baban bi gelsin! Mutfağa girerken şefkatle sesleniyor sevgili anacığım. Aç mısın kuzum? Sinemada iki simit bir de çamlıca gazozu içtim diyemem ya?

Kahveni getirdim dede!..

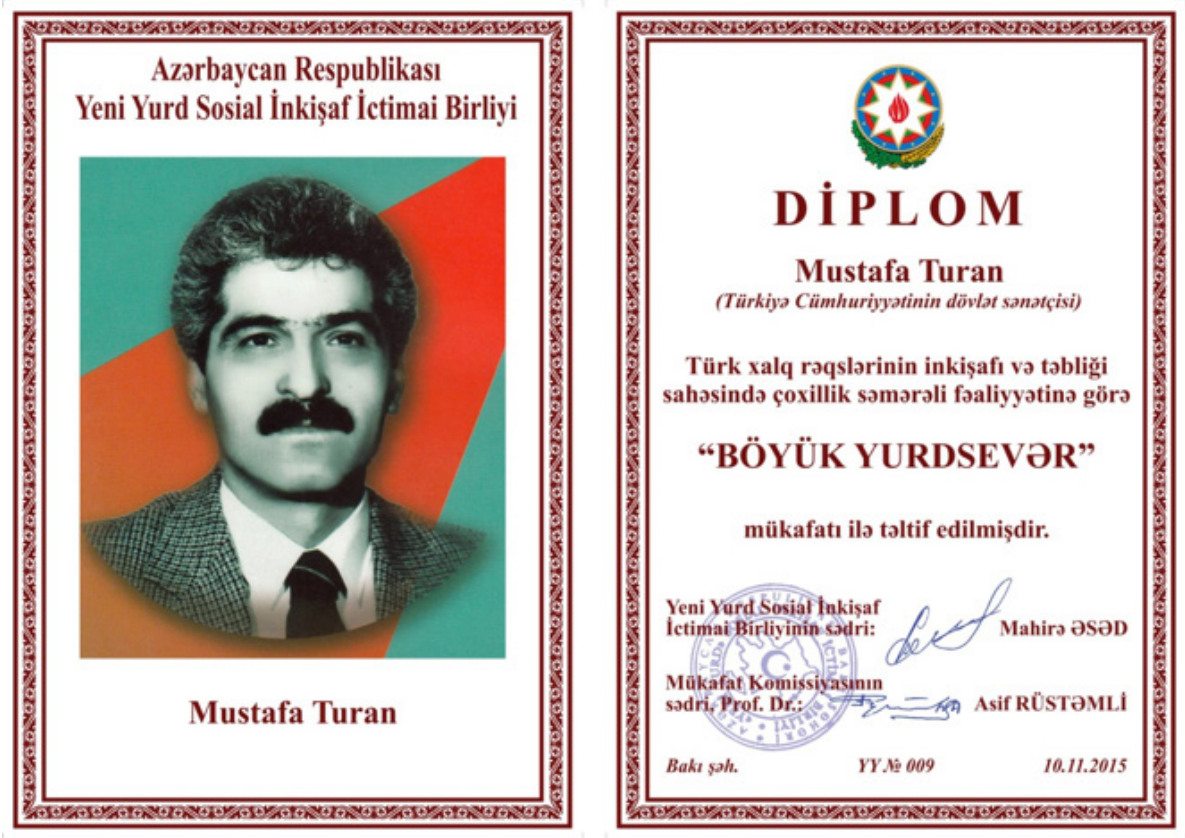
Suçüstü yakalanmış bir çocuk gibi yere yıkıyorum bakışlarımı. Bir bana, birde ekranda okuduğu iri puntuyla yazılı "Korku" sözcüğüne bakıp anlamlı anlamlı gülümsüyor küçük Sena.

AZERBAIJAN'LI KARDEŞLERİMİZDEN ELAZIĞ'A ÖDÜL

Cahit KOÇ
Ziraat Yük. Müh.

22 Mart 2016 tarihinde Azerbaycan'ın Başkenti Bakü'de düzenlenen bir etkinlikte; Elazığ'ın yetiştirdiği değerlerimizden biri olan gurur kaynağımız, değerli kardeşimiz, hemşehrımız, Devlet Sanatçımız Sayın MUSTAFA TURAN ile Fırat Üniversitemizin değerli öğretim üyelerinden Sayın Prof. Dr. ERCAN ALKAYA'ya ödülleri verildi.

"Azerbaycan Respublikası Yeni Yurd Sosial İnkişaf İctimai Birliyi" tarafından Türk Dünyasından kültür ve sanata hizmet edenlere her yıl ödül verilmektedir.

Bu ödül töreninde Mustafa Turan'a "BÖYÜK YURDSEVER" ödülü, Prof. Dr. Ercan Alkaya'ya ise Azerbaycan Edebiyatının büyük ismi "CAFER CABBARLI" ödülü verildi. Bu ödül töreni ilk değildi, sonuncusuydu. Çünkü; Elazığ ile Bakü arasında karşılıklı olarak yapılan ödül törenleri ve çeşitli kültürel etkinlikler, son yirmi – yirmi beş yıldan beri süregelmektedir ve bundan sonra da artarak devam edecektir. Bu konuda Elazığ'ımızın diğer illerimize kıyasla başı çekmiş olmasından Elazığ'lılar haklı olarak gurur duymaktadırlar. Bu etkinlikler, uzun yıllar süren Sovyet işgali nedeniyle hasret kalan kardeşlerin hasret gidermelerinin, birbirlerini daha yakından tanımalarının, kardeşliklerini pekiştirmelerinin ve diğer alanlarda da omuz omuza işbirliği yapmalarının hiç şüphesiz en etkili yöntemidir.

Ödül töreni için düzenlenen gecenin açılış konuşmasını Azerbaycan Yazarlar Birliği Başkanı Sayın ANAR RIZAYEV yaptı. Çok özenle hazırlanan gecenin sunuculuğunu ise Sayın Prof. Dr. ASİF RÜSTEMLİ yaptı.

SAYIN MUSTAFA TURAN ÖDÜLÜNÜ ALIRKEN

SAYIN PROF. DR. ERCAN ALKAYA ÖDÜLÜNÜ ALIRKEN

PROF. DR. ERCAN ALKAYA – MUSTAFA TURAN – PROF. DR. ASİF RÜSTEMLİ

ÜLKENİN TANINMIŞ ON SANATÇISI, ÖZEL SAZ GRUPLARIYLA BİRLİKTE
GECEYE İŞTİRAK ETTİLER

Ödüller verilirken Devlet Sanatçımız Sayın Mustafa Turan ve Sayın Prof. Dr. Ercan Alkaya da birer kısa teşekkür konuşması yaptılar.

Gündüz vaktinde ise, 1933 – 1952 yıllarında Elazığ'da yaşamış olan büyük vatansever, yazar ve şair ELMAS YILDIRIM'ın doğum yeri olan GALA (Kale) KÖYÜ ziyaret edildi. Elmas Yıldırım'ın torunu Sayın HACIĞA ALMAZADE bu ziyarette Bakü'de misafirlere eşlik etti ve misafirleri ağırladı.

SAYIN MUSTAFA TURAN'IN TEŞEKKÜR KONUŞMASI

SAYIN MUSTAFA TURAN VE SAYIN DAVETLİLER

Daha sonra 1918 yılında 16 yaşında iken Kafkas Ordusunda gönüllü olarak savaşa katılıp, savaştan sonra Azerbaycanda evlenip KARABAĞ'a yerleşen Harput'lu hemşehrimiz rahmetli BEKİR EFENDİ' nin bu evliliğinden olan kızı Sayın SÜNDÜS HANIM evinde ziyaret edilerek eli öpüldü.

SAYIN PROF. DR. ERCAN ALKAYA'NIN TEŞEKKÜR KONUŞMASI

BAKÜ ŞEHİTLİĞİNDE HARPUL'LU İKİ ŞEHİDİMİZİN MEZAR TAŞI

Bu arada Türk Şehitliğine de gidilerek, bu şehitlikteki Elazığ'lı şehitlerimizin mezarları da tek tek ziyaret edilip, ruhlarına dualar okundu.

Elazığ'dan Bakü'ye giden misafirler; çok iyi bir şekilde kardeşçe ağırlanıp, sevgi ve saygı gördü ve çok duygusal ortamlar yaşadılar. Başta İçtimai Birliğin Başkanı Sayın RAHİME ESEDOVA, Taktir Komisyonu Başkanı Sayın Prof. Dr. ASİF RÜSTEMLİ, Yazarlar Birliği Başkanı Sayın ANAR RIZAYEV ile Elmas Yıldırım'ın yeğeni Sayın HACIĞA ELMASZADE , Bekir Efendinin torunu ve Sündüs Hanım'ın yeğeni Sayın MUHAMMED GULİYEV'in ve diğer zevatın misafirperverlikleri her türlü övgüye, saygıya ve teşekkürle değer.

RAHMETLİ ELMAS YILDIRIM'IN HEYKELİNİN ÖNÜNDE
PROF. DR. ERCAN ALKAYA - MUSTAFA TURAN -
HACIĞA ELMASZADE

Aslında Elazığ – Azerbaycan dostluğu yüz yıldan da çok ötelere dayanır. Bu konuda Elazığ'da Manas Yayıncılığın çok özverili çalışmaları ve yayınları var. Bunların başında Bakü'de ve Elazığ'da düzenlenen karşılıklı etkinlikler ve ziyaretler gelir. Yad. Doç. Enver Aras tarafından kaleme alınmış "HAZARDAN HAZARA ELMAS YILDIRIM" - Manas Yayınları (21) isimli çok ilginç ve çok değerli kitabı ile Manasın diğer yayınlarını okumanızı öneririm.

Bu konu ile ilgili olarak değerli kardeşlerim Sayın M. ŞENER BULUT'un

"Türkiye Azerbaycan Kardeşliği", Yard. Doç. Dr. SÜLEYMAN KAAN YALÇIN'ın "Azerbaycan Edebiyatının Aydınlik Yüzü Cefer Cabbarlı" ve Sayın HADİ ÖNAL'ın "Bakü'den Elazığ'a Bir Vatan Hikayesi: Elmas Yıldırım" başlıklı çok ilginç yazılarını bu derginin sayfalarında okuyacaksınız. Bunlara rağmen ben, son yüzyılda bu dostlukta bayraklaşan dört önemli kişiden burada kısaca söz etmez isem, çok büyük bir hata işlemiş olurum.

BİRİNCİ KİŞİ : Sovyet işgaline karşı kaleme direnişin önde gelen isimlerinden biri olan, Azerbaycan'da her yıl anılan ve adına yukarıda sözünü ettiğim ödül töreni düzenlenen büyük vatansever, şair ve yazar rahmetli CEFER CABBARLI dir. Ne yazık ki genç yaşta vefat eden Azerbaycan'ın kutsal savaşçısı bu büyük ve cesur insanı burada rahmetle ve saygıyla anıyorum.

CEFER CABBARLI (1899 – 1934)

İKİNCİ KİŞİ : Yine Sovyet işgaline karşı kaleme direnişin önde gelen saygın isimlerinden olan bir diğer kişi de; biz Elazığlıların çok yakından tanıdığımız değerli hemşehrimiz vatansever, şair ve yazar ELMAS YILDIRIM dir. Hemşehrimiz diyorum, Çünkü; Sovyet zulmü yüzünden 1930 yılında eşi ZİVER HANIM ile birlikte Bakü'den Aşkabat'a sürülen Elmas Yıldırım, 1933 yılında eşi ve henüz üç aylık olan oğlu AZER ile birlikte her türlü güçlüğü yenerek Türkiye'ye kaçıp Elazığ'a yerleşti. 1933 yılından vatanına hasret genç yaşta vefat ettiği 1952 yılına kadar Elazığ'da yaşadı. Bu zaman içinde Elazığ'ın çeşitli köylerinde Öğretmen, Bucak Müdürü ve Devlet Memuru olarak çalıştı. Diğer beş çocuğu da Elazığ'da dünyaya geldiler. Özellikle eşi Ziver Hanım ve çocukları Elazığ şivesi ile konuşurlardı. 1937 yılında ATATÜRK Elazığ'a geldiğinde, Elmas Yıldırım Atatürk'ün huzuruna çıkarak ondan Sivrice'deki "GÖLCÜK GÖLÜ" nün adının "HAZAR GÖLÜ" olarak değiştirilmesini ister. Buna karşılık rahmetli ATATÜRK: "Peki efendim, bu isteğinizi yazılı olarak verin, gereği yapılsın" der. Böylece Gölcük ismi HAZAR olarak değiştirilir. Elazığ'ımızın değerli şairi NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU'nun vatan sevgisini dile getiren coşkulu şiirlerinde Elmas yıldırım'dan etkilenmesinin payı vardır.

ELMAS YILDIRIM (1907 BAKÜ GALA KÖYÜ – 1952 MALATYA KALE BUCAĞI)

Elazığ'da bir çoğumuzun ve babalarımızın öğretmeni olan, Vatanı Azerbaycan'a kavuşmadan vatan hasretiyle genç yaşta hayata veda eden ve topraklarımızda ebedi uykusunu yatan bu vatanseveri yüreğimiz yanarak saygıyla anıyoruz. Nur içinde yatsın.

ELMAS YILDIRIM'IN YEĞENİ SAYIN HACIĞA ALMAZADE'NİN EVİNDE
PROF. DR. ERCAN ALKAYA - MUSTAFA TURAN - HACIĞA ALMAZADE EŞİ VE ÇOCUKLARI

ÜÇÜNCÜ KİŞİ ; 1918 yılında Baküyü İngilizlerden kurtarmak için Osmanlı Devleti tarafından, Başkumandan Enver Paşanın kardeşi NURİ PAŞA kumandasında teşkil edilip görevlendirilen Kafkas Ordusuna on altı yaşında iken gönüllü olarak katılan Harputlu BEKİR EFENDİ dir. Savaşın sonra Bekir Efendi evlenip Karabağ'a yerleşip kalır. Burada bu evlilikten SÜNDÜS , HATİCE, VAHAP ve KIZTAMAM adlarında dört çocuğu olur. Sündüs Hanım ve Vahap Bey halen hayattadırlar.

HARPUT'lu BEKİR EFENDİ'NİN TORUNU MUHAMMED QULİYEV'İN EVİ
MUHAMMED QULİYEV - PROF. DR. ERCAN ALKAYA - BEKİR EFENDİNİN KIZI SÜNDÜS HANIM -
MUSTAFA TURAN - MUHAMMED QULİYEV'İN OĞLU ELMELEDDİN QULİYEV

Bekir Efendi hem Anadolu Türkü, hem de Kafkas Ordusu Askeri olduğu için, Rus işgali yıllarında Stalinin baskıcı döneminde Ruslardan çok baskı ve eziyet görmüş. Üç kez hapse atılmış. Son kez hapse atıldığı 1942 yılında hapiste vefat etmiştir. Sanırım öldürülmüştür desek daha doğru olur. Rahmetlinin mezarı şu anda zalim Ermeninin işgali altındaki LAÇİN dedir. Ailesi daha sonra SUMKAYIT'a yerleşmiştir. İşte yukarıda sözünü ettiğim SÜNDÜS HANIM bu şehidimizin kızıdır. MUHAMMED QULİYEV ise diğer kızı HATİCE HANIM'ın oğludur.

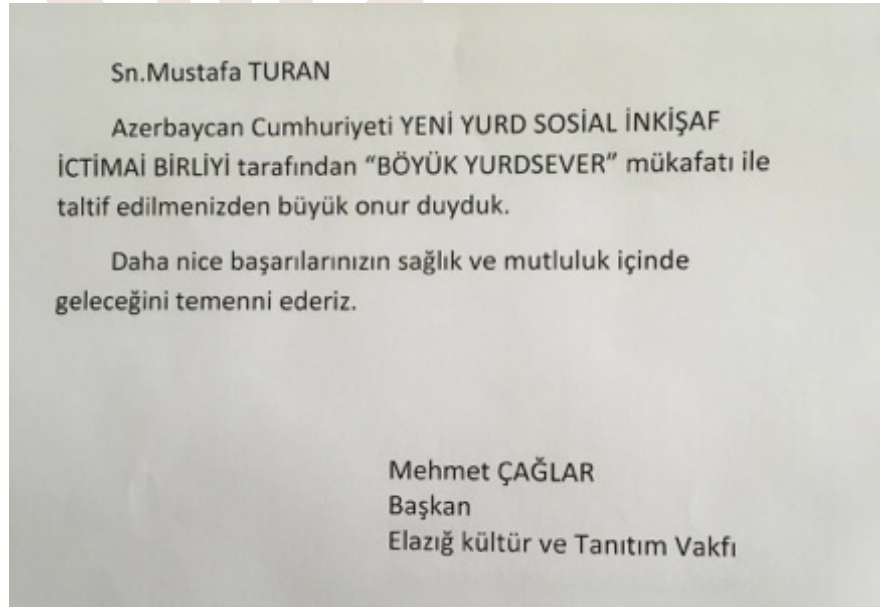
Torunları Bekir Efendi'nin ölünceye kadar Harput hasretiyle yaşadığını söylüyorlar. Bu hasreti devralan torunları 1991 den sonra Elazığ'a gelip, babasının akrabalarını aramaya başlamışlardır. 2014 ve 2015 yıllarında torunlarından MUHAMMED QULİYEV ile oğlu ELMEDDİN QULİYEV Elazığ'a gelerek Sayın ŞENER BULUT'un misafiri oldular. Elazığda yerel TV programlarında konuşarak akrabalarını aradılar. Fakat dedelerinin askere gittiği tarihteki aile lakabını bilmedikleri için bir sonuç alamadılar. Bekir Efendiyi rahmetle anıyor, çocukları ve torunlarına özgürce sağlık, mutluluk, huzur diliyor ve biz Elazıqlıların her zaman manen yanlarında olduğumuzu bu vesile ile belirtiyorum.

DÖRDÜNCÜ KİŞİ ; 1900 lü yılların başlarında Sovyet yönetimine karşı direnen KARABAĞ'lı vatansever, aydın, şair ve taşavvuf ehli SEYYİT MİR HAMZA NİGARİ dir. Bu kişi, Harput'a gelip burada bir müddet yaşadktan sonra vefat ediyor. Vasiyeti üzerine cenazesi Harput Valisi'nin de desteğiyle Amasya'ya götürülerek defnediliyor.

1917 – 1918 TARİHLERİNDE
KAFKAS ORDUSU
ŞEHİTLERİMİZ İÇİN DİKİLEN ANIT

BEŞİNCİ KİŞİ : Yine kahrolası Sovyet zulmünden kaçarak Elazığ'a yerleşip uzun yıllar Elazığ Devlet Hastahanesinde görev yaptıktan sonra Ege Bölgesindeki bir ilimizde yine vatanına hasret vefat eden ve günümüzdeki Azerbaycan Yazarlar Birliği Başkanı Sayın ANAR RİZAYEV'İN dayısı olan rahmetli DAHİLİYE MÜTEHASSISI DOKTOR KAMİL ARRAN dır. Onu da rahmet ve minnetle anıyoruz.

Her Elazıqlı için gururla anılacak bu kardeşlik ve dostluk; kuşaklar boyunca özenle ve şevkle sürdürülecektir. Biz Elazıqlılar, uzun yıllar ayrı kalarak çektiğimiz bunca büyük acılar sonucunda kardeşlerimizle tekrar yeniden kavuşup kucaklaşmanın sevincini ve mutluluğunu yaşıyoruz. Yüce Tanrı Türk'e başka büyük acılar, ayrılıklar yaşatmasın. Biz tarih boyunca onları hep yüreğimizde taşıdık, bundan sonra da kuşaklar boyu yüreğimizde taşımaya devam edeceğiz. Onların acıları bizim acımız, onların sevinçleri bizim sevincimiz ve mutluluğumuzdur. Karadeniz, Türk'ün Şanlı Bayrağına bakıp sonsuza dek çırpınmaya devam edecektir. Bu olguya dünyada hiçbir güç engel olamayacaktır. Bu sayfalardan tüm Azerbaycanlı kardeşlerimize yürek dolusu sevgi ve saygılar yolluyoruz.

TÜRKİYE AZERBAJYCAN KARDEŞLİĞİ

M. Şener Bulut

“İki devlet, tek millet” sözü tarih boyunca Azerbaycan ve Türkiye kardeşliğini anlatan en güzel sözlerden biri olmuştur. Bu iki kardeş Türk halkı tarihin en çetin günlerinde, Birinci Dünya Savaşı yıllarında omuz omuza savaşmıştır. Bakülü Azerbaycanlı kardeşlerimizin Ermeni ve Rus zulümüyle inlediği ve yolumuzu gözledikleri o zor anlarda **Ahmed Cevad’ın “Selam Türk’ün Bayrağına”** diyerek kastettiği Nuri Paşa önderliğindeki Kafkas İslam Ordusuna katılan binlerce Anadolu Türk’ü, Azerbaycan’ın yanında olurken; Çanakkale’de ise Türklüğün ve Müslümanlığın ayakta kalması için bu uğurda şehit olan 253 bin Mehmetçikle aynı kaderi paylaşan yaklaşık 3000 Azerbaycan Türk’ü Anadolu’daki kardeşlerinin yanında savaşarak şehit düşmüştür. Bu savaşlarda bu iki kahraman Türk halkı tüm dünyaya savaş sanatı, savaş ahlakı ve medeniyet dersi vermenin yanında en büyük ders olarak ise Türk’ün kardeşliği dersini vermiştir.

Bu tarihi olaylardaki birlikteliğimizin bugün de devam ettiği ve kardeşliğimizin gün geçtikçe daha da perçinlenerek kıymetlendiği, Türkiye’nin son zamanlarda yaşıyor olduğu tüm zorluklara karşı verdiği mücadelede Azerbaycan’ın da Türkiye’nin yanında oluşunu tüm dünyaya duyurmasıyla daha da aşikâr olmuştur. Öyle ki geçtiğimiz günlerde yaşadığımız Ankara’daki acı terör hadisesi üzerine **Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’in** Türkiye’yi ziyaret ederek, **Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan** ile birlikte acılarımızı paylaşmaları kardeşliğimizin ebedi olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Bir elmanın iki yarısı gibi, ayrılmaz bir bütün olan Türkiye ve Azerbaycan Türkleri, siyasi ve ekonomik açıdan yaşamış oldukları zorlukları aşmada gösterdikleri kardeşliklerini aynı zamanda sosyal, kültürel ve edebi alanlardaki platformlarda da göstermektedirler.

BAKÜ'DE ANLAMLI BİR TÖREN

Azerbaycan Medeniyet ve Turizm Nazırlığı'nın katkılarıyla; Azerbaycan Yazarlar Birliği **Cefer Cabbarlı Komisyonu** ve **Yeni Yurd Sosyal İnkışaf İctimai Birliği** tarafından Azerbaycan edebiyatının, tiyatrosunun, kültürünün, sanatının oluşumunda ve gelişiminde öncü isimlerden biri olan Cefer Cabbarlı için düzenlenen "Bahar Oğlu" programı, işte bu güzel gönül kardeşliğinin bir kez daha sergilendiği anlamlı toplantılardan bir oldu. 22 Mart 2016 tarihinde Bakü'nün **Beynelhalk Mugam Merkezi**'nde saat 18:00'da gerçekleştirilen bu anlamlı faaliyet Fırat Üniversitesi'nin Fahri Doktoru, **Azerbaycan Yazarlar Birliği Başkanı Anar**'ın konuşmalarıyla başladı. Sonrasında ise Azerbaycan Milli Meclisi'nin milletvekili **Nizami Ceferov "Milli Edebi ve Nazari Düşüncemizde Cefer Cabbarlı"** ve yine Azerbaycan Yazarlar Birliği Cefer Cabbarlı Komisyonu Başkanı sayın **Prof. Dr. Asif Rüstemli "Cefer Cabbarlı'nın Edebi Dünyasında Milli-İstiklal Mefkûresi"** konulu konuşmalarıyla devam etti. Programda Azerbaycan diline, sanatına ve kültürüne hizmet etmiş olması itibarıyla Türkiye'den davet edilen ve her ikisi de Elazığlı olan Devlet Sanatçısı **Mustafa Turan'a "Büyük Yurtsever" ödülü** ve ayrıca Fırat Üniversitesi öğretim üyesi **Prof. Dr. Ercan Alkaya'ya "Cefer Cabbarlı Ödülü"** takdim edildi. Ayrıca programda Cefer Cabbarlı'nın şiirleri ve sözleri üzerine yazılmış şarkılar seslendirildi. Programda seslendirilen bu şarkılar sırasıyla:

Senin Ardınca - **Melekhanım Eyyubova**, Halk Sanatçısı
Ülkem - **Tünzale Ağayeva** - Emektar Sanatçı
Turan Ellerine Selam - **Metanet İsgenderli**, Emektar Sanatçı
Ana - **Hüsniyye Mürvetova**, Emektar Sanatçı
Güzellik - **Elza Seyidcahan**, Emektar Sanatçı
Yaraşsın (C. Cabbarlı'ya ithaf) - **Aşık Ehliman Rahimli**
Azad Bir Kuştum - **Reşad İlyasov**, Popüler Sanatçı
Mahkum Şarka - **Zeynalabdin Bağırzade**, Cefer Cabbarlı şiir yarışmasının galibi
Zalim Yar - **ART Grubu**
Sensiz - **Gülşen İbadova**, Azerbaycan Devlet Akademi Opera ve Bale Tiyatrosu

Seslendirilen şarkıların ardından Cefer Cabbarlı'nın edebi kişiliğini anlatan videolar ve Cefer Cabbarlı Mükafat Komisyonu'nun çeşitli yerlerde düzenlediği etkinliklerden görüntüler izletilerek Elazığ'ımızı gururlandıran bu muhteşem gecede ayrıca **Elazığ Belediye Başkanı Mücahit Yanılmaz ile Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Başkanı Mehmet Çağlar**'ın telgraflarının okunması toplantıya katılan Azerbaycanlı kardeşlerimiz tarafından alkışlarla karşılandı.

CEFER CABBARLI'NIN TORUNU KAMER BAĞIROVA, CEFER CABBARLI'NIN KIZI GÜLARA CABBARLI, YENİ YURD SOSYAL İNKIŞAF İCTİMAİ BİRLİĞİ BAŞKANI MAHİRE ESAT

Bu önemli toplantıda Türkiye'yi başarıyla temsil ederek gurur kaynağımız olan **Devlet Sanatçısı Mustafa Turan ve Fırat Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ercan Alkaya**'ya Azerbaycanlı kardeşlerimiz tarafından büyük ilgi gösterildi. **Azerbaycan Yazarlar Birliği başkanı Anar Rzayev, Azerbaycan Yazarlar Birliği Cefer Cabbarlı Komisyonu üyeler Gülara Cabbarlı, Kamer Bağirova, Prof. Dr. Asif Rüstemli, Yeni Yurd Sosyal İnkışaf İçtimai Birliği Başkanı Mahire Esat, Şair Almas Yıldırım'ın yeğeni Hacıağa Almaszade ve Kafkas İslam Ordusuna katılan Harputlu Bekir Efendinin torunu Muhammed Quliyev'e şükranlarımızı sunuyorum.**

Hazar'dan Hazar'a Kültür Köprüsü

Düzenlenen bu program kardeş iki ülke Azerbaycan ve Türkiye arasında var olan gönül köprülerini güçlendirmenin yanında kardeş iki şehir Bakü ve Elazığ arasındaki münasebeti de artırmaktadır. Türkiye ve Azerbaycan kardeşliği söz konusu olduğunda bu konuda hizmet eden ve ilk akla gelen şehirlerin başında Elazığ gelmektedir. Çünkü Elazığ uzun yıllardır Azerbaycan edebiyatının, kültürünün, sanatının tanıtıldığı birçok etkinliğe ev sahipliği yapmış bir kültür şehridir. İlimiz Azerbaycan'ı çok öncelerden tanınmasına ve ona gönül vermesine rağmen

**“Aç koynunu, uzaktan gelmişim, çok yaslıyım;
Éli, yurdu çalınmış bir garip Kafkaslıyım;
Zannetme ki, yoksulum, Kür'lüyüm, Aras'lıyım;
Bakü'den ayrılmış yakın zamandır Gölcük.”,**

diyen **Elmas Yıldırım** ile çok yakından tanışmıştır. Hem Elazığ'da hem de Bakü'de Elazıglıların katılımıyla Azerbaycan'ın edebiyat ve kültür hayatına hizmet etmiş çok önemli isimler için geniş katılımlı sayısız program yapılmıştır. Bu programlar ve programlara Azerbaycan'dan iştirak eden önemli isimler şöyledir:

5 Aralık 1992 tarihinde Elazığ'ın yetiştirdiği kültür adamı **Fikret Memişoğlu** anısına düzenlenen **Fırat Şiir Akşamları**'na Azerbaycan'dan katılan **Prof. Dr. Alaattin Memmedoğlu**;

17-19 Aralık 1993 tarihinde gerçekleşen ve **Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu** anısına düzenlenen **Fırat Şiir Akşamları**'na katılan Azerbaycanlı şair **Nebi Hezri**,

22-24 Eylül 2005 tarihinde **Elmas Yıldırım** hatırasına tertip edilmiş olan 13. **Uluslararası Hazar Şiir Akşamları**'na Elmas Yıldırım'ın oğlu **Azer Elmas** ile birlikte şairin yeğeni **Hacıağa Almaszade**,

6-8 Kasım 2008 tarihinde **Uluslararası Hazar Şiir Akşamları**'nın 16.'sı;

**“Deyirem sefası bitdi ömrümün
İndi dağ çıhıram, düze elveda
Göze duman çökür, başa gar yağır
Bahara elveda, yaza elveda.”**

diyen edebiyat dünyasının yakından tanıdığı ünü ile Türk dünyasının sınırlarını çoktan aşan **Bahtiyar Vahapzade** onuruna tertip edildi. Azerbaycan Devleti bu önemli toplantıya 11 kişiden oluşan bir heyet ile iştirak etti. **Cengiz Alioğlu, Zelimhan Yakup, Asif Rüstemli, Elhan Talıboğlu, Pervane Memmedova, Azad Şükürov, Ramin Garayev, Azerbaycanlı Mugam üçlüsü; Sekine İsmayilova, Ramin Rızayev, Oktay Şerifov ve Azerbaycan Devlet Televizyonu adına program yapımcısı Zernişan Azayeva** bu etkinliğe katılanlar arasındaydılar. Bu toplantıda rahatsızlığı nedeniyle Elazığ'a gelemeyen Vahapzade, Elazığ halkına Azerbaycan Devlet televizyonu aracılığıyla göndermiş olduğu mesajında kendisine gösterilen büyük ilgiden duyduğu memnuniyeti şöyle dile getirmiştir: **“Evela ben Türk milletine teşekkürlerimi bildiriyorum, minnettarlığımı bildiriyorum benim için büyük bir şereftir bu. Ama teessüfler olsun ki sıhhatim imkân vermiyor beni davet ediyorlar ama gitmeye imkânım yoktur. Çok sağ olsunlar benim mütevazı yaratıcılığımı kıymetlendiriyorlar. Ben bütün Türkiye milletine, Türkiye Halkına selamlarımı gönderiyorum. Beni affeyesinler, bağışlasınlar. Sıhhatim müsait değildir bu uzun mesafeye gitmeye onun için özür dilerim ama bu televizyon vasıtasıyla Türkiye devletine teşekkürlerimi bildiriyorum Elazığ halkına teşekkürlerimi bildiriyorum.”**

4-6 Mayıs 2006 tarihinde gerçekleştirilen Manas Yayıncılık'ın Açılış Törenine **Azerbaycan Yazarlar Birliği Başkanı Anar**, onur konuğu olarak katılmıştır.

Yine 2007 yılı Elazığ'da **Elmas Yıldırım yılı** olmuştur. Doğumunun 100. yılında Elazığ, Azerbaycanlı kardeşleri ile birlikte Elmas'ını yeniden kucakladı. Büyük ve görkemli törenler tertip etti. Törenlere **Elmas Yıldırım'ın oğlu Azer Elmas başta olmak üzere Kardeş Azerbaycan'dan Medeniyet ve Turizm Nazırlığı Neşriyat, Şubesi Müdürü Vagif Behmenli, Azerbaycan Yazarlar Birliği Başkanı Anar, Milli İlimler Akademisi Edebiyat Şubesi Başkanı Prof. Dr. Bekir Nebiyev, Yazarlar Birliği üyelerinden Fikret Goca, Edalet Esgeroğlu, İlgar Fehmi, Marif Teymur, Reşad Mecid, Nazif Gahramanlı, Meleyke Memmedova, Azerbaycan İçtimai Televizyonundan Refik Semender ve Füzuli Orucov ile Elmas Yıldırım'ın Bakü'de yaşayan yeğeni Haciağa Almaszade** düzenlenen etkinliklere katıldılar. Ayrıca Elmas Yıldırım'ın 100. Doğum yılı münasebetiyle Fırat Üniversitesi öğretim üyesi **Yrd. Doç. Dr. Enver Aras** tarafından hazırlanan "**Hazar'dan Hazar'a Elmas Yıldırım**" adlı kitap Elazığ'da bir kültür ocağı olan **Manas Yayıncılık** tarafından yayınladı.

Şair Elmas Yıldırım'ın 100. Doğum Yılı kutlamaları kardeş Azerbaycan'da da büyük yankı uyandırdı. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev 16 Nisan 2007 tarihinde yayınladığı Serencam ile Şair Elmas Yıldırım'ın doğumunun 100. yılı kutlamalarının Azerbaycan'da yapılacağını ilan etti.

25-27 Eylül 2007 tarihinde Azerbaycan'da da Elmas Yıldırım'ın hatırasına büyük bir tören tertip edildi. Bu törene **Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, Elazığ Valisi Muammer Muşmal, Elazığ Belediye Başkanı M. Süleyman Selmanoğlu, Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. M. Hamdi Muz, Elmas Yıldırım'ın oğlu Azer Elmas, İl Kültür ve Turizm Müdürü Tahsin Öztürk, İl Milli Eğitim Müdürü Nihat Büyükbaş, Fırat Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ramazan Korkmaz, Gazeteci-Yazar Bedrettin Keleştimur, Elazığ Devlet Korosu Sanatçısı Kenan Çimtay, Fırat Üniversitesi Devlet Konservatuarı öğrencisi Fatma Ünver ile Manas Yayıncılık Koordinatörü Şener Bulut** katılmışlardır. Her iki ülkenin bilim sanat ve edebiyat adamları bu törende büyük şairi çeşitli yönleri ile anlatmışlardır.

Sonraki yıllarda Azerbaycan'ın Başkenti Bakü'de faaliyet gösteren **Ozan Neşriyat** ile **Elazığ Manas Yayıncılık**'ın 2008 yılında başlattıkları anlamlı ve güzel çalışmanın ürünü olan ve Azerbaycan'da yayınlanan **Elazığ Çelengi** adlı kitabın tanıtım toplantısı 13 Eylül 2010'da Bakü'de yapıldı. Bu toplantıya **Elazığlı şairlerden Günerkan Aydoğmuş, Tarık Özcan, R. Mithat Yılmaz, Hadi Önal, Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Görevlisi Recep Bağcı, Manas Yayıncılık Koordinatörü M. Şener Bulut ve Fırat TV adına Mehmet Demirel**'den oluşan bir heyet katılmıştır.

2-4 Şubat 2012 tarihlerinde düzenlenen "**Elazığ- Bakü Kültür ve Sanat Buluşması**"nda Elazığ'da Azerbaycan'ın bağımsızlığının 20. yılı törenlerle kutlandı. Programa; Azerbaycan Yazarlar Birliği Başkanı **Anar Rızayev**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Basın Yayın ve Tanıtım Şubesi Müdürü **Vagif Behmenli**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Basın Yayın ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı **Aslan Caferov**, Elmas Yıldırım Eserleri Araştırmacısı **Haciağa Elmaszâde**, Azerbaycan Yazarlar Birliği Gençlik Şubesi Katibi, "525. Gazete" Genel Yayın Yönetmeni **Reşad Mecid**, Filoloji Uzmanı **Doç.Dr.Asif Rüstemli**, Antik Eşyalar Uzmanı **Şahid Habibulla**, Cafer Cabbarlı Müzesi Müdürü **Kamer Bağirova**, Pencere Dergisi Genel Yayın Yönetmeni **Günel Rızayeva**, Şair, Yazar **Ejder Ol**, Sahne ve Seslendirme Sanatçısı **Mesme Ağaverdiyeva**, Medeniyet Gazetesi Muhabiri **Terane Memmedova**, İçtimai Televizyonundan **Nigar Alişova** ve **Fermail İsmayilov** ile Mugam sanatçıları **Almaz Orucova, Ehtiram Hüseyinov, Sahib Paşazâde, Toğrul Esadullayev, Emin Cebrayilov**'un katılımlarıyla gerçekleştirildi.

Elazığ Belediyesi tarafından inşa edilen Azerbaycan Şehitler Abidesinin açılış Töreni büyük heyecan uyandırdı. Birinci Dünya Savaşının sonlarına doğru Azerbaycan'a hâkim olan Rus ve Ermeni birliklerinin Azerbaycan Türklerini katletmeleri üzerine Osmanlı, Azerbaycan ve Dağıstan askerlerinden oluşan Nuri Paşa, (Nuri Killigil 1881-1949) komutasındaki Kafkas İslam Ordusu, Azerbaycan'ı işgalden kurtarma harekâtı başlattı.

ELAZIĞ - BAKÜ KÜLTÜR VE SANAT BULUŞMASI (03. 02. 2012) ADLI ETKİNLİKTE ELAZIĞ'DA AÇILIŞI GERÇEKLEŞTİRİLEN AZERBAYCAN PARKI VE AZERBAYCAN ŞEHİTLER ABİDESİ'NİN AÇILIŞINDA TÜRKİYE VE AZERBAYCANLI ŞAİR, YAZAR VE SANATÇILAR İLE PROGRAMIN DÜZENLEME KURULUNDA YER ALAN ELAZIĞ KÜLTÜR VE TANITMA VAKFI BAŞKANI SAYIN MEHMET ÇAĞLAR BEY BİR ARADA.

Nuri Paşa'nın komutasında Kafkas İslam Ordusu, Azerbaycan Türklerini soykırımdan kurtarıırken maalesef çok sayıda da şehit verdi. Şehitlerin aziz hatıralarını yaşatmak için Azerbaycan'ın başkenti Bakü'nün en yüksek yeri olan Dağüstü Parkı'nda bir abide dikildi ve bu abideye bu harekatta şehit olan 938 kahraman Türk askerinin adları yazıldı. Bu Askerlerden 174'ü Azerbaycan ve Dağıstanlı; 764'ü ise Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden gelerek Kafkas İslam Ordusu'nun saflarında hizmet etmiş kahramanlardı. Bakü'deki şehitlerden ikisi Elazığlıydı: Elazığlı Şehitler Piyade Alayı'nda Ağınlı İhtiyat Zabiti ŞEVKI EFENDİ ile aynı alaydan Harputlu Er TIMUR HASAN'dı. Bu Abide, başta Bakü'de şehit olan hemşehrilerimiz olmak üzere, tüm şehitlerimizin aziz hatıralarını yaşatmak amacıyla, Türkiye ile Azerbaycan Türklerinin ebedî kardeşliğinin bir nişanesi olarak Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının 20. Yılı münasebetiyle dikilmiştir.

ELAZIĞ'DA AZERBAYCAN PARKI'NNDAKİ AZERBAYCAN ŞEHİTLERİ ANITI

Geniş katılımlı bu programda Azerbaycan Yazarlar Birliği Gençlik Şubesi Kâtibi **Reşat Mecid**, Elazığ'da kendileri ve 1918 yılında Azerbaycan'ın kurtuluşu esnasında şehit düşen Elazığlı iki şehit için açılan **Azerbaycan Parkı**yla ilgili memnuniyetini dile getirerek teşekkür etmiştir. Yine Azerbaycan Medeniyet ve Turizm Nazırlığı Basın Yayın ve Tanıtım Şube Müdürü **Vağıf Behmenli** ise yaptığı konuşmalarında; Azerbaycan'ın bağımsızlık uğruna çok mücadele verdiğini, bu mücadeleler esnasında Türkiye'nin her zaman Azerbaycan halkının yanında olduğunu belirtmiş ve Elazığ'daki bu sıcak buluşma için Elazığlılara teşekkür etmiştir. **“Elazığ- Bakü Kültür ve Sanat Buluşması”** etkinliğinde ön plana çıkan en önemli hususlardan biri de Azerbaycan'ın ünlü tiyatro yazarı ve Azerbaycan'ın bağımsızlık sembollerinden biri olan Cefer Cabbarlı'nın tanınmış olmasıdır. Çünkü bu programda **Prof. Dr. Asif Rustemli**'nin yazdığı, **Yrd. Doç. Dr. Süleyman Kaan Yalçın** tarafından Türkiye Türkçesine aktarılan ve ilimizde faaliyet gösteren **Manas Yayıncılık** tarafından yayınlanan **“Cafer Cabbarlı Hayatı, Sanatı ve Mücadelesi”** adlı kitabın tanıtım toplantısı Fırat TV toplantı salonunda gerçekleştirilmiş ve ilimiz Türkiye'de bu konuda yayınlanmış olan en kapsamlı kitabın yayınlanmasına ve tanıtılmasına imza atmıştır. Ayrıca bu toplantı Cefer Cabbarlı ödülünün Azerbaycan dışında ilk defa takdim edildiği toplantı olmuştur. Bu münasebetle Azerbaycan dışında Cefer Cabbarlı ödülüne; kitabın sunuş metnini yazan ve kitaba editörlük yapan Fırat Üniversitesi Öğretim üyesi **Prof. Dr. Ahmet Buran**, kitabın Azerbaycan Türkçesinden başarılı bir şekilde Türkiye Türkçesine aktarılmasını sağlayan Fırat Üniversitesi Öğretim üyesi **Yrd. Doç. Dr. Süleyman Kaan Yalçın** ile kitabın yayınlanmasına ev sahipliği yapan **Manas Yayıncılık**'ın **Koordinatörü M. Şener Bulut** layık görülmüştür. Ayrıca **Yrd. Doç. Dr. Süleyman Kaan Yalçın**, Azerbaycan Türkiye arasındaki edebi ve kültürel ilişkilerin kurulması ve Cefer Cabbarlı ile ilgili çalışmalarından ötürü 2014 yılında Azerbaycan Yazarlar Birliği'nde düzenlenen toplantıda **“Cefer Cabbarlı Hususi Diploması”**yla da ödüllendirilmiş ve Azerbaycan Yazarlar Birliği **“Cefer Cabbarlı Mükafat Komisyonu”**na üye olarak seçilmiştir. Elazığ- Bakü Kültür ve Sanat Buluşmasının önemli ve anlamlı faaliyetlerinden birisi de Türk ve Azerbaycan dili ve medeniyetine yaptığı katkılardan dolayı Türk dünyasının yaşayan önemli değerlerinden olan **Anar Rzayev**'e Fırat Üniversitesi Senatosu'nun kararıyla Türk Dili ve Edebiyatı alanında fahri doktora unvanı verilmesi olmuştur. Elazığ- Bakü Kültür ve Sanat Buluşması'nda ayrıca Elmas Yıldırım'a saygı toplantısı ile Türk edebiyatının en görkemli şairi olan **Fuzuli** için saygı gecesi de yapılmıştır.

Elazığ- Bakü Kültür ve Sanat Buluşması, edebiyat ve kültür hayatındaki yansımaları Bakü'de bulmuş ve bu yansıma sonucunda **Manas Yayıncılık; Elazığ Valiliği, Elazığ Belediye Başkanlığı ve Türk Edebiyatı Vakfı**'nin desteğini alarak yürüttüğümüz Türk dünyasıyla sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirmesi programı çerçevesinde 4-7 Temmuz 2012 tarihlerinde **Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Fuzuli Elyazmaları Enstitüsü** tarafından Azerbaycan'da düzenlenen etkinliklere davet edilmiştir. Programa, **Elazığ Belediye Başkanı M. Süleyman Selmanoğlu'nun başkanlığında Türk Edebiyatı Vakfı Başkanı Servet Kabaklı, Türk Edebiyatı Vakfı Başkan Yardımcıları Serhat Kabaklı, Cengiz Özdemir, Türk Edebiyatı Vakfı Üyeleri; İsa Kocakaplan, Lütfullah Parıltı, Elazığ Anadolu İletişim Meslek Lisesi Müdürü Ali Canpolat, Şair Hadi Önal ve Yayın Koordinatörümüz M. Şener Bulut'tan** oluşan bir heyet ile katılmıştır. Bu faaliyet kapsamında; **Ahmet Kabaklı**'nın yazdığı **“Harput Efsaneleri”** kitabın tanıtım toplantısı yapıldı. **Türk Edebiyatı Vakfı Başkanı Servet Kabaklı'ya “Fahri Doktora Diploması”** verildi. Elazığ'ın Cadde ve sokaklarını Azerbaycanlı kardeşlerinin adları ile süsleyen ve onlara bir park hediye eden Elazığ Belediye Başkanı M. Süleyman Selmanoğlu ile birlikte her iki ülke arasında kurulan gönül ve kültür köprülerinin mimarı **M Şener Bulut'a Azerbaycan Milli İlimler Akademisi tarafından “Azerbaycan Edebiyatının Dostu”** diploması verildi. Azerbaycan'ın bağımsızlığının 20. Yılı münasebeti ile Elazığ'da yapılan törenler esnasında tanıtımı yapılan **“Cefer Cabbarlı'nın Hayatı, Sanatı ve Eserleri”** konulu kitap, bu defa da Cefer Cabbarlı'nın doğduğu yer olan **Hızı**'da düzenlenen görkemli bir törenle tanıtıldı.

25 Mayıs 2012 tarihinde Ankara'da **Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı ve Elazığ Kültür Derneği** tarafından Anadolu Gösteri Merkezi'nde "**Çaydaçıra Işığında Elazığ, Şanlıurfa, Kerkük, Bakü**" gerçekleştirildi. **Mehmet Özbek**'in yönetiminde gerçekleşen bu muhteşem geceye Kerkük'ten gelerek saz ve sözleri ile katılan sanatçılar; **Ali H. Ali Muhammed, Ayad Burhan Haseeb, Harbi Shakor Ader, Jalil Muhammed Jameel Rashid, Mouayad M. Tawfek, Nihad Mustafa Hasan, Nashat N. Muhammed, Rebaz Hoshyar Ismael, Suhail Kasim Jabbar ve Yalman Zeynelabidin Ali** yürekleşti. Kerküklü sanatçılar, okudukları hoyrat ve ezgilerle Anadolu Gösteri Merkezi'ni dolduran sevdalıların sevdalarına tercüman oldular. Bakü'den geceye teşrif eden; **Abdullah Gurbani, Almaz Orucova, Ehtiram Hüseyinov, Elshad Jabarov, Mirnazım Asadullayev, Melekhanım Eyubova, Mohlat Müslümov, Ogtay Bayram, Nizami Allahverdiyev ve Sultan Aliyev** ile bir büyük coğrafyanın ortak sesini paylaşmanın bahtiyarlığına erişildi. Şanlıurfa'dan bu büyük toya saz ve sözleri ile şeref veren İsmail Altıngöz, Bekir Çiçek, Şeyhmüslüm Yavuk, İbrahim Halil Karakaş, Kalender Yorgun, Cumaali Yolaçan, Abdurrahman Baydağ, Osman Deveci, Mehmet Nacak ve Mustafa Büyükgürses'in sundukları biri birinden güzel gazellerle, türkülerle kendimizden geçtik, gururlandık. Elazıglı sanatçılar; **Muzaffer Ertürk, Adile Kurt Karatepe, Çiğdem Gürdal, Zülfü Demirtaş, Hasan Öztürk, Adnan Çilesiz' M. Şerif Çeçen, Turgay Coşkun, Burak Çakır, Cemil Altan, Ertuğrul Coşkun, Mehmet Üçer ve Şehmus Çeçen** ile yücelere çıktık, tek yürek, tek beden olduk. Bayraklaştık, sonra da Harput kalesinin burçlarında çıktık, dalgalandık.

14- 16 Mart 2013 tarihlerinde gerçekleştirilen "**Ali Emiri'ye Saygı**" etkinliklerine Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Fuzûlî Elyazmaları Enstitüsü Başkanı **Prof. Dr. Paşa Kerimov** ile Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Nizami Gencevî Edebiyat Enstitüsü'nden **Prof. Dr. Asif Rüstemli** de davetli olarak katılmış ve bu faaliyet kapsamında **Elazığ Valisi Muammer Erol'a "Azerbaycan Edebiyatı'nın Dostu"** ödülü verilmiştir.

Azerbaycan ile ilgili Elazığ'da düzenlenen bir başka toplantı ise ölümü ile Türk dünyasını yasa boğan Azerbaycanlı şair **Zelimehan Yakup** ile ilgilidir. 9 Ocak 2016'da hayata gözlerini yuman Zelimehan Yakup, Manas Yayıncılıkta 11 Ocak 2016 tarihinde Elazıglı akademisyenlerin, sanatçıların ve şairlerin katılımı ile anılmış ve programa Azerbaycan'dan da Milli İlimler Akademisi Nizami Adına Edebiyat Enstitüsü Şube Müdürü **Prof. Dr. Asif Rüstemli**, merhum şairin oğlu **Sayın Behlül Zelimehanoğlu** ve Nizami Edebiyat Enstitüsü'nün İlmi Kâtibi **Prof. Dr. Bedirhan Ahmetov** gibi önemli isimler de katılmıştır.

Elazığ, konu Azerbaycan ve Bakü olduğunda bütün kurum ve kuruluşlarıyla tek yumruk olabilen bir şehir hüviyetindedir. Elazığ Belediye Meclisi'nin kararıyla ilimizdeki iki caddeye **Bahtiyar Vahapzade** ve **Elmas Yıldırım** isimleri verilmiş ve yine **Azerbaycan Parkı** ve **Azerbaycan Şehitler Anıtı**'nin açılışı gerçekleştirilmiştir.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki bilim, kültür ve sanat faaliyetleri; **Elazığ Valiliği'nin, Elazığ Belediye Başkanlığı'nın, Fırat Üniversitesi'nin, Elazığ Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün, Elazığ Ticaret ve Sanayi Odası'nın katkı ve katılımlarıyla ve başta Manas Yayıncılık** olmak üzere Elazığ'da faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarımızın ve ayrıca son yıllarda **Ankara-Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı**'nin örnek çalışmalarıyla Türkiye'de ve Türk dünyasında büyük bir takdir ile karşılanmıştır.

AZERBAYCAN EDEBİYATININ AYDINLIK YÜZÜ CEFER CABBARLI

Yrd. Doç. Dr.
Süleyman Kaan Yalçın

Azerbaycan edebiyatının, tiyatrosunun, kültürünün, sanatının oluşumunda ve gelişiminde, Azerbaycanlılık, Türkçülük ve Türkçecilik anlayışının şekillenmesinde; Azerbaycan'ın bağımsızlık ve istiklal mücadelesinin dile getirilmesinde öncü isimlerden biri olan **Cefer Cabbarlı**, 1899 yılında **Azerbaycan'ın Hızı köyünde** doğmuştur. **Şahbike Hanım** ve **Gafar Cabbarlı**'nın sağ kalan dört çocuğunun sonuncusudur. İlköğrenimini 7. Müslüman ve Rus İlkokulunda gerçekleştiren Cabbarlı, bu okulda **Ahundov** ve **Abdullah Şaig** tarafından düzenlenen yarışmalara katılmıştır ve çocuk yaşta hayat ve tabiat kaynaklı konularda şiirler yazmıştır. Sonra Cabbarlı, 3. Ortaokulda **Mirza Bala Mehemedzade** ile sınıf arkadaşı olmuş. Edebiyat ve siyasi hayatında ondan etkilenmiştir. Daha sonra Cabbarlı, **Bakü Aleksiyev Okuluna** ve oradan da 1915 yılında **Bakü Teknik Okulunun Elektro-mekanik Bölümüne** kaydolmuştur. Bu okulda okurken kurulan öğrenci örgütlerinde dönemin siyasi gelişmelerini yakından takip etmiştir. Bu okuldayken edebiyatın ve tiyatrosunun sosyal olaylar üzerindeki etkisini daha iyi gören Cabbarlı, edebiyat aracılığıyla şahsi çıkarlarını halkın çıkarından üstün tutan **Mecidovlar**'ın, eli silahlı gericilerin, esaret taraftarlarının faaliyetlerini kötüleyen kişilerin halk nazarında kınanmasını sağlamıştır.

CEFER CABBARLI (AZERBAYCAN, 1899 – 1934)

Cabbarlı, her zaman tiyatrosunun ülkenin gelişmişliğiyle paralel olduğunu düşündüğü için onun faaliyet alanı çoğunlukla tiyatro olmuştur. Fakat tiyatro dışında hikâyeler ve şiirler de yazmıştır. 1916 yılında **Solgun Çiçekler**, **Aslan ve Ferhat**, **Mensur ve Sitare** isimli hikâyelerini ve **Nasreddin Şah** adlı tarihi tiyatrosunu yazan Cabbarlı'nın sahnelenen ilk tiyatro eseri Solgun Çiçekler olmuştur. Cabbarlı Rus inkılâbından sonra **Gözellik ve Sevda**, **Göz Aç Sen...**, **Böyük Türk Şairi Tovfiq Fikret'e**, **Gaçgın Çocuk ve yahut Sail** vb. gibi yeni şiir örnekleri de vermiştir.

Cabbarlı, halkçılık ilkesini benimseyen yönüyle **Gardeş Kömeği** adlı bir dergi yayınlar ve burada Birinci Dünya Savaşının halka verdiği zararları en aza indirme amacı güder. Bu dergi aynı zamanda milli, edebi ve kültürel faaliyetlerinin bir ocağı olarak da nitelendirilebilir. 1918 Mart Soykırımı onun edebi kişiliğinde ve siyasi olgunlaşmasında önemli bir yer tutar. Bu soykırımda şehit olanların hatırasını anmak için “**Dur ey, har olan millet**” mersiyesini yazar.

Cabbarlı için en önemli ve verimli devir Azerbaycan Halk Cumhuriyeti devridir. Bu dönemde maddi sıkıntılardan ötürü üniversite eğitimini yarım bırakarak Millet Meclisinde stenograf, **Azerbaycan gazetesinde** ise tercüman ve yazar olarak çalışmayı bir şeref saymıştır. Sonra **Bakü Üniversitesi Tıp Fakültesine** kaydolmuş. Bu yıllarda daha çok edebi eleştiri yazılarına yöneldiği görülen Cabbarlı, **cim** imzasıyla Kommunist gazetesinde “**O Olmasın Bu Olsun**”, **Emir Ebilula**, **Peri Cadu**, **Dağılan Tifag**, **Othello** gibi tenkitler yayınlamıştır.

1922 yılı Cabbarlı için uğurlu bir yıl olmuş ve **Sona Hanım** ile evlenmiştir. Tıp Fakültesi 2. sınıfa devam ederken 5 Haziran 1923 yılında ilk kez tutuklanmış ve **Azçeka** tarafından ansızın hapsedilmiştir. Ekim ayına kadar aralıklarla hapis hayatı yaşayan yazarın serbest kaldıktan sonra “**Menim Tanrım**” isimli şiiri, onun siyasi düşüncelerinin temsilcisi ve yeni bir hayat manifestosu ile yazarlık beyannamesi olmuştur. Cabbarlı 1924 yılında **Bakü Üniversitesi Doğu Bilimleri Fakültesinde Filoloji Bölümünde** eğitim görmeye başlamış ve **Bekir Çobanzade**’den dersler görmüştür. Tarih alanında da önemli eserler okuyan Cabbarlı Türk tarihine ve diline önemli ölçüde vakıf olmuştur. “**Od Gelini**” piyesinin yazılışı da bu yıllardadır. Cabbarlı 1924 tarihinde dünyaya gelen oğlunun adını en sevdiği piyes olan “**Aydın**” piyesinin başkahramanından esinlenerek koymuştur.

Eserleri kurulan edebi mahkemelerde yargılanan Cabbarlı, tüm eleştiri, aşağılama ve hatta hapslere rağmen bildiği yoldan geri dönmemiş ve Azerbaycan edebiyatının ve bağımsızlığının sesi olmuştur. Cabbarlı tutukluluk öncesi dönemde Kommunist gazetesinin bir çalışanı olmasına rağmen tutukluluk sonrasında gazete ile ilgisi kesilmiştir. Fakat 1930 yılından önceki dönemde edebi, medeni ve kültürel faaliyetlerdeki başarısı dolayısıyla **Azgoskino** (Azerbaycan Devlet Sinema Örgütü) da danışman ve senarist olarak çalışmakla beraber yazdığı eserleri dolayısıyla Azerbaycan Merkezi İcra Komitesi Tiyatronun 60. Yılı dönümü münasebetiyle 25 Nisan 1933’te Türk tiyatrosunun gelişmesine büyük katkılarından dolayı “**Emektar Güzelsanatlar Ustası**” unvanına layık görülmüştür.

Şubat 1917’de Rusya’da meydana gelen karmaşa Azerbaycan’da bazı yerlerde irticanın geri çekilmesine yol açtı. Bu çekilişin yaşandığı yerlerde milli şuur canlanmaya başladı. Bu yıllarda öğrenciler arasında da siyasi hareketlilik bariz bir şekilde hissedilir olmuştur. Bu hareketlerin öncülüğünü ise Cabbarlı’nın da öğrencisi olduğu Bakü Sanayi Okulu yapmıştır. Bu harekette aktif olan **Mirze Bala**, arkadaşı Cabbarlı’yı da bu mücadeleye dâhil etmiştir. Zamanla bu mücadelenin tanınmış siması durumuna gelen Cabbarlı, kendi üzerine düşen vazifeleri samimiyetle yerine getirmekle birlikte, yazarlık yeteneğini geliştirme fırsatı da bulmuş ve bu dönemde “**Heyat ve Mübarize**” adlı şiirini kaleme almıştır.

Bu mücadelelerin de katkısıyla 28 Mayıs 1918 tarihinde Azerbaycan özgürlüğüne kavuşmuş. Azerbaycan Cumhuriyeti resmen kurulmuştur. Cabbarlı, Azerbaycan’ın bağımsızlığını kazanmasında çok büyük bir pay sahibi olan **Kafkas İslam Ordusu’nun komutanı Nuri Paşa**’ya bir davette takdim edilmiş. Cabbarlı bu davette Nuri Paşa’ya bir sözü yerine getirerek, Nuri Paşa’nın kahramanlığından bahseden beş perdelik “**Bakı Müharibesi**” adlı eserini kaleme almıştır.

1919 yılında Cabbarlı'nın **Musavat Partisine** katılmış ve katıldığı kurultaylarda en çok Türkçenin idare ve eğitim kurumlarında devlet dili olarak yeterli derecede işlenmediğini eleştirmiştir. Kurultayda genellikle halkçı bir tutum sergilemiştir. Yaptığı bir nutukta şöyle demiştir: **“Hür vatanda herkes hür ve mutlu olmalıdır. Büyük milliyet düşüncesini gerçekleştirecek idealist zümre ayağı çarıklı köylüye dayanacaktır...”**

Azçeka çalışanları ve Kızıl Ordu'nun Özel Şubesi'nin emektaşları toplumda sosyal anlamda mühendislik yapabilecek, kültür, edebiyat ve sanat adamlarını hapsediyor, onların evlerini yağmıyorlardı. Cabbarlı'nın da evinin yağmalanması sırasında **“Bakü Muharibesi”** ve **“Araz Çayı”** gibi bazı piyeslerine el konulmuştur.

Cabbarlı o dönemde birkaç kez tutuklanmış fakat sonrasında serbest bırakılmıştır. Cabbarlı, hapis yıllarında işkence dışında iki çeşit baskıya daha maruz kalmıştır. İlki onu siyasi faaliyetlerden uzaklaştırmak, ikincisi ise onu bir Sovyet yanlısı yazar yapmaktı; ama ikisi de olmadı. Öyle ki, o, İstiklal gazetesinin ilk sayısında çıkan milli mücadeleye davet niteliğindeki beyannameyi de Mirza Bala ile kaleme almış olan cesur bir milliyetçidir. Ayrıca sonraki bildirimlerde ve yazılarda **“28 Nisan faciasını Azerbaycanlı köylü ve işçilerin bir inkılâbı olarak değil, sadece Rus ordusunun vahşice bir istilası”** olduğunu her zaman dile getirmiştir. Bu 28 Nisan faciasını ve Azerbaycan'ın bağımsızlığına tecavüzü **“Gülizar”** hikâyesinde de işlemiştir. Cabbarlı'nın bu mücadelesi bağımsızlık ve özgürlük tarihinin iftihar ve gurur verici şerefli sayfalarındandır.

O, sözü mukaddes sayıyor, söze tapıyor, sözle güzellik yaratıyor, güzelliği sözle tasvir ederek Tanrı yüceliğine yükseltiyordu. Biliyordu ki söz, ona yüreğini verenleri sırtlayarak yüceltir. Söz onu yaşımdan büyük gösterirdi. Kendinden çok sözünün yeri ve değeri onu düşündürdü. Sözünün cevheri, altında yatan anlamı ile kendisinin itibarı aynı idi. Dili söz söylediğinden, eli kalem tuttuğundan beri edebiyat düşkünü idi.

Cabbarlı'nın ilk matbu eserinin nerede ve ne zaman yayınlandığı ile ilgili çeşitli düşünceler vardır; ancak **“Cabbarlı'nın Matbuatta İlk Çıkışı”** makalesinin yazarı olan **Emin Abid** onun ilk yazısının **Babayı Emir** dergisinin 7. sayısındaki **“Geyyar Eyyar”** imzası ile çıkan **(El Götür)** mizah yazısı olarak değerlendirir. Fakat araştırmacılar Cabbarlı'nın ilk matbu eserlerinin 1911 yılının Kasım ayında **“Hagigat-i Efkâr”** gazetesinde çıkan **“Eşidenlere”** ve **“Şüceatim”** başlıklı şiirlerdir. Tiyatroya olan ilgisi ise ortaokul arkadaşı **Hacı Cabbarzade Hacinski** sayesinde artmıştır. Sonraki yıllarda **“Vefalı Seriyeye”** piyesini kaleme almıştır.

Cabbarlı'nın ilk eserleri onun yazarlık sorumluluğunun ağırlığını çok erken kavradığını gösterir niteliktedir. Öyle ki, onun acemilik yıllarında yazdığı **“Kazım Bey”** romanı bile Rusya İmparatorluğu'ndaki adaletsizliğin, başıboşluğun, maneviyatsızlığın ve yabancılaştırmanın çamurdan boy gösteren portresini ustalıkla yansıtmıştır.

Yine 3. ortaokulun 6. sınıf öğrencisi iken Mektep dergisinin 6. sayısındaki **“Bahar”** şiiri dikkat çekicidir. Ayrıca Babayı Emir dergisinde **“Görmemişem, Eşitmemişem”**, **“Dübare-Sebare”**, **“Gaç Baba!”**, **“Berekallah İrana!”**, **“Yumrug”**, **“Hürriyeti Nisvançılara Protesto”**, **“Gelir”**, **“Giyametimi Gopar”**, **“Gızıma”** gibi mizahları onun genç olmasına rağmen sanatçı kişiliğini konuşturduğu eserlerdir.

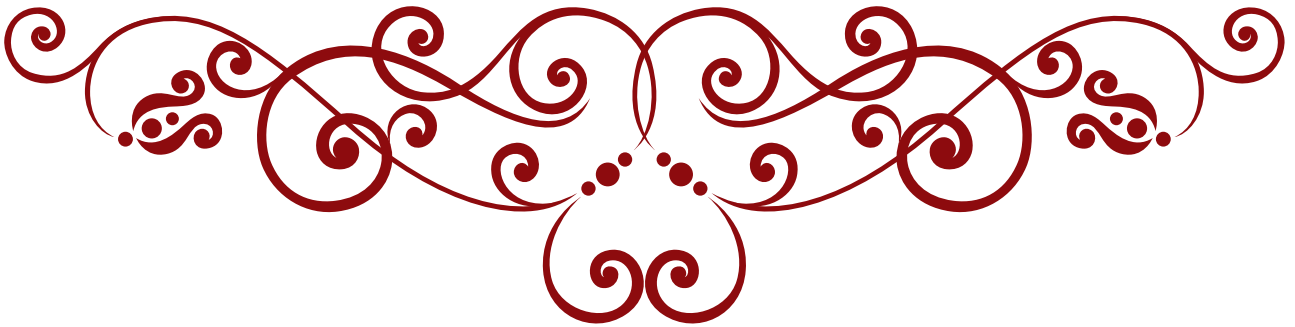
Cabbarlı savaşların ve özellikle de Birinci Dünya Savaşı'nın halklara getirdiği sefaleti, acıları, ölüm ve kanla sonuçlanan değişimi de eserlerinde konu edinmiştir. Ayrıca şiirlerinde toplumun üst seviyesinde servet sahibi olan ve kendisine **“Kur'an ehliyim, Müslümanım”** deyip de Türk askerinin halini görmeden yaşayan kişilere eleştiriler de yöneltmiştir.

Cumhuriyet yıllarında özellikle “**Edirne Fethi**”, “**Ulduz veya Trablis Mühâribesi**”, “**Bakı Mühâribesi**” piyesleri dikkat çekerken bu piyeslerde tarihin tam anlamıyla edebiyat içinde eritildiği ve ustalıkla sahnelendiği görülür.

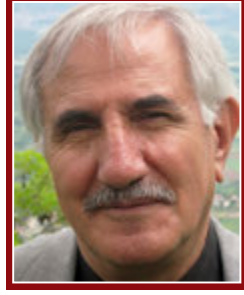
Cabbarlı bağımsızlık mücadelesine katılmış gerçek bir yurtsever, sadık mili ruhlu bir Türkçü idi. “**Sevimli Ölkem**”, “**Türk Sağ İken**” ve “**Yaşasın Azerbaycan**” şiirleri milli marş niteliğindeki şiirleridir. O, Azerbaycan’ın bağımsızlığının dışında Turan düşüncesini de her zaman zihninde barındıran bir coşku şairi olmuştur ve “**Turan Ellerine Salam Söyliyin**” redifli “**Salam**” şiirinde de bunu anlatmıştır.

Cabbarlı sanata, kültüre, edebiyata ve Azerbaycan’ın bağımsızlığına hizmet eden milliyetçi bir kişi olması münasebetiyle 10 Aralık 1934’te Bakü şehir meclisine seçilen çeşitli tiyatrocular ve sinemacılar tarafından önerilen bir teklifle milletvekilliğine seçilir. Fakat bu durum fazla sürmez ve aynı yıl içerisinde 35 yaşındayken kalp krizinden ölür. Cabbarlı Bakü şehrinin son 15 yıldır görmediği bir izdihamla son yolculuğuna uğurlanır. Özellikle **Haydar Aliyev** Cumhurbaşkanı olduktan sonra sonsuzluğa kavuşan büyük sanatkârın adının ebedileştirilmesi, eserlerinin duyurulması ve hak ettiği değerin verilmesi doğrultusundaki işler daha da hız kazanmıştır. Bu kapsamda 1982 yılında Cefer Cabbarlı’nın 80. yılı münasebetiyle geniş yıldönümü etkinlikleri gerçekleştirilmiş ve tiyatrocunun muhteşem heykeli ile güzel ev müzesi açılmıştır. Ayrıca Cabbarlı her yıl Azerbaycan’da Cefer Cabbarlı Medeniyet, İlim ve Tahsilin İnkişafına Yardım İçtimai Birliği ve edibin ev-müzesi tarafından düzenlenen “**Cefer Cabbarlı Mükâfatı**” etkinliği ile anılmaktadır.

Azerbaycan mücadelesinde mihenk taşlarından biri olan ve Azerbaycan’ın aydınlık geleceğine ışık tutan Cafer Cabbarlı, Azerbaycan’ın ve Türk dünyasının unutulmaz aydınlık simalarından biri olarak ebediyete kadar yaşayacaktır.

BAKÜ'DEN ELAZIĞ'A BİR VATAN HİKÂYESİ: ELMAS YILDIRIM

Hadi ÖNAL

Vatan hasreti, sürgün, ayrılık...

İşte Türkiye ve Azerbaycan'ın ortak evladı olan Elmas Yıldırım'ın ömür çizgisi...

“Akşam olur kuşlar döner yuvaya
Benim dönüp konacağım dal hanı
Sabah olur çoban iner ovaya
Benim kalkıp gideceğim yol hanı”,

diyen bu hasret ve vatan şairini gelin isterseniz yakından tanıyalım.

ELMAS YILDIRIM (1907 BAKÜ GALA KÖYÜ – 1952 MALATYA KALE NAHİYESİ)

Elmas Yıldırım, 25 Mart 1907'de Bakü yakınlarında bulunan, Gala köyünde varlıklı bir ailenin ilk çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası Abdulmehemmet, annesi Nisa Hanımdır. Ailesiyle birlikte, şimdi Bakü'nün bir semti olan Çemberekent'te eski adıyla 'Saraykin' sokağında bulunan 7 numaralı evde büyümeye başladı. Çocukluk yılları, dilinden hiçbir zaman düşürmediği, gönlünde silinmesi mümkün olmayan derin ve kalıcı izler bırakan Hazar'ın çılgın dalgalı sahillerinde geçti. Elmas Yıldırım, 'İttihad Mektebi'nde eğitime başladı. Daha sonra öğretmen okulunu bitirdi. 1927 yılında o zamanki adıyla Azerbaycan Devlet Üniversitesi, bugünkü adıyla Bakü Devlet Üniversitesi'nde Şarkiyat Fakültesi Edebiyat Bölümü'ne kaydoldu. Ancak, kendisine yüksek tahsil yapma imkânı verilmedi. Ülkesini işgal eden Bolşevikler ve onların yerli işbirlikçileri tarafından, ailesi zengin sınıfına dâhil edildiği için fakülteden uzaklaştırıldı.

Yapacağı bir şey yoktu. Ülkesi işgal altındaydı. Rus kızıl ordusu her şeye hâkimdi. Genç adam, mücadele etmeye karar verdi. Dağlara yöneldi. Ama eline silah alarak değil. Kalemle... Düşüncelerini dağlarla paylaştığı, "Öperken alınından füsunlu bir yaz" mısrasıyla başlayan, "**A Dağlar**" redifli şiirinin İstanbul'da yayınlanması **Derbent'e** sürülmesi için yeterli sebepti. Bu durum onu yıldırmadı. Vatan sevgisi ve bağımsızlık ruhu ile bezeli kalbi ve kafası bu defa ona; "**Dağlar Seslenirken**" adlı şiirini yazdırdı:

**"Ne düşer yurdu batmış bir yiğidin payına?
Ya şerefli istiklâl, ya kızıl kan, a dağlar."**

1988

mısraları ile son bulan bu şiir 1930 yılında Bakü'de, Azerbaycan Neşriyyat Şubesinde çalışan tarihî romanlarıyla tanınan **Mehmet Sait Ordubadî**'nin yardımıyla yayınlandı. Şiir hemen yasaklandı. Elmas Yıldırım da Türkmenistan'a **-Aşkabat'a** - sürgün edildi.

Büyük bir aşkla vatanını ve milletini sevmekten başka hiçbir suçu olmayan Elmas Yıldırım, Aşkabat'ta da boş durmadı. Bütün amacı millî şuuru ayakta tutmak, bağımsızlık sevdasını gönüllerde yeşertmek olan şair, bu amaçla bütün enerjisini bu yönde sarf etti. Bu dönemde yazdığı ve teması vatan, millet ve bağımsızlık olan şiirleri elden ele dolaşmaya başladı. Aşkabat'ta da takibe uğrayan şair, burada yolun sonuna geldiğini anladı. Şimdi önünde iki seçenek vardı: Ya kendisinden istenenleri yapıp Bolşeviklerin safında yer alacak ve olanlarla birlikte köleliğe, zulme boyun eğecek ya da vatan ve bağımsızlık için mücadeleye devam edecekti. Elmas Yıldırım ikinci yolu seçti. Ancak verdiği bu karar kendisi ve ailesi için oldukça ağır bir karardı. Aşkabat'tan da ayrılmak zorundaydı. Aşkabat'ta kalması demek '**Buzlu Cehennem**' adını verdiği son durak Sibiry'a gönderilme ve orada kursuna dizilme demektir.

Elmas Yıldırım ve eşi Ziver Hanım, İran üzerinden Türkiye'ye kaçmaya karar verdiler. Genç Yıldırımlar, 19 Haziran 1933 günü saat 21.30'da dikkat çekmemek için evlerinin lambasını da açık bırakıp henüz üç aylık olan bebekleri Azer'i de yanlarına alarak kaçakçı kervanına katıldılar. Birkaç gün bu kervanla birlikte yola devam ettiler. Bu yolculuğun riskli olabileceğini düşünen şair ve eşi, Firûze yaylasında kervandan ayrıldılar. Yollar amansızdı. Perişanlık, yorgunluk, açlık, susuzluk had safhadaydı. Takatleri kesildi. Ziver Hanım'ın sütü kalmamıştı. Üç aylık Azer açtı; ağlıyordu. Bir ara o kadar bunaldılar ki, küçük Azer'i bir kayanın gölgesine bırakıp gitmeyi düşündüler. Düşündüklerini de yaptılar. Azer'i bir kayanın sığınağına bırakan ana baba birkaç metre ağlayarak yürüdükten sonra geri dönüp yavrularını bağrılarına bastılar. Elmas Yıldırım'ın vefakâr ve cefakâr eşi Ziver Hanım'ın ifadesine göre, İran sınırına yakın bir yerde yönlerini şaşırtdılar. Nereye, nasıl gideceklerini bilemediler. Böylesine çaresiz duruma düştükleri sırada beyaz atlı biri, Ziver Hanım'a göre Hızır Aleyhi selam kendilerine yol gösterdi. Ancak İran sınırında tutuklandılar. Stalin'in zulmünden kaçan şair "**Rus Casusu**" oldukları gerekçesi ile 25 gün işkence ile sorgulandı. Suçsuzlukları ortaya çıktıktan sonra bu eziyetli yolculuk yeniden devam etti. Nihayet, **Atatürk Türkiye'sine- Van şehrine-** geldiler. Ziver Hanım'ın ifadesine göre, Van'da **Ahat Bey** adında bir vatanperver kendilerine yardımcı olmuştu. Ahat Bey'in evinde iki haftaya yakın bir süre kaldıktan sonra kendilerini bir ömür bağrına basacak olan **Elazığ'a** hareket ettiler. Türkiye Cumhuriyeti, Yıldırım ailesine kucak açmıştı. Bakü'nün Hazar Denizi'ne hasret kalan şairi Elazığ Hazar Gölü'nün sıcak insanları karşıladı.

İkinci vatanlarına çabucak alışan bu genç çiftin etrafı bacı, kardeşleri ile doldu. Şair için artık hür ve müstakil Anadolu coğrafyasında yeni bir hayat başlamıştı. Elmas Yıldırım, Türkiye'ye geldikten sonra rahat bir nefes aldı. Dili, dini, kökü, arzu ve idealleri bir olan '**Elazığ Gakgo**'ları onu içtenlikle sevdiler; sarıp sarmaladılar. Elazığ ve Hazar Gölü şaire, doğup büyüdüğü, çocukluk ve gençlik yıllarını geçirdiği Hazar Denizi'ni hatırlatıyordu. Vatan hasretinin kasıp kavurduğu gönlünü, biraz olsun serinletmek için sık sık **Hazar Gölü'ne gitti**.

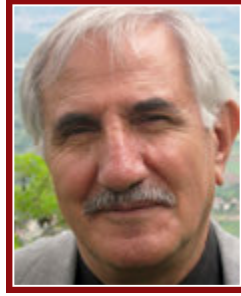
**"Aç koynunu, uzaktan gelmişim, çok yaslıyım;
eli, yurdu çalınmış bir garip Kafkas'lıyım."**

diyerek onunla dertleşip hasret gidermeye çalıştı.

Aşkabat'ta dünyaya gelen büyük oğlu **Azer**, Elazığ'da büyüdü ve okula başladı. Şairin; **Aras, Odkan, Bakühan ile Eldegez ve Yurdavar** adını verdiği ikiz çocukları Elazığ'da dünyaya geldi. 1934 yılında **Palu ilçesine bağlı Karaca Bucağı / Karacabağ** İlkokulu'nda vekil öğretmenliğe başlayan şair Elmas Yıldırım, 1935'de Palu'nun Karaçor nahiyesinde ve bugün Kovancılar'a bağlı **Çaybağı'nda** görev yaptı. 1939 yılında **Keban** ilçesine tahrirat kâtibi olarak atandı. Daha sonra sırası ile **Arıcak, Ağın ve Baskil** ilçesinin **Aydınlı** beldesinde bucak müdürü olarak görev yaptı. Elazığ Merkez ilçeye bağlı **Balıbey**'de çalıştı. 1951 yılı ortalarında Elazığ'a bağlı Tunceli'nin **Nazimiye ilçesi Dalıbahçe**'de ve Elazığ'ın merkezine bağlı **Hankendi**'nde bucak müdürü olarak görev yaptı.

Bir ilahi tecelli olarak doğduğu yerin adını taşıyan **Malatya Kale Nahiyesi** onun son görev yaptığı yer oldu. Bu büyük vatan şairi 14 Ocak 1952'de "**yeşil yurt, o müebbet vatan**" olarak hep hayalinde yaşadığı Azerbaycan'ına kavuşmadan yaşlı gözlerini ebedi olarak kapattı.

23. ULUSLARARASI HAZAR ŞİİR AKŞAMLARI VE DİL BAYRAĞIMIZ TÜRKÇE

Hadi ÖNAL

Gönül ve kültür coğrafyamıza mensup ülkeler arasında sevgi ve birlik ve kardeşlik köprüler inşa eden; Türkçenin ses ve söz bayrağını dalgalandıran 23. Uluslar arası Hazar Şiir Akşamları, 26- 29 Mayıs 2016 tarihleri arasında Elazığ'da gerçekleştirdi.

Her yıl kültür ve gönül dünyamıza yaptığı hizmetleri ile bayraklaşan birinin hatırasına düzenlenen Uluslararası Hazar Şiir Akşamları'nın 23.sü Türkçenin bilim ve sanat dili olarak varlığını sürdürmesi yönündeki çalışmaları ile dün; güne ve yarınlara taşıma gayretleri ile tanıdığımız ünlü şair Ali Şir Nevai adına, hatırasına ve ses bayrağımız Türkçe konulu olarak düzenlendi.

Türk dünyasının bu en uzun soluklu şiir şölenine, toyuna, bayramı ve manevi kurultayına sözünü ve gönül güzelliklerini kalemlerine yükleyen yurt dışından 16 şair 1 panelist ve 3 dergi temsilcisi, Türkiye'de de 14 şair, 12 panelist ayrıca 16 kişilik konser ekibi katıldı.

23. Uluslar arası Hazar Şiir Akşamları'na 26 Mayıs 2016 Perşembe günü katılımcıların karşılanması ile başladı. Aynı gün program, Mehmet Koloğlu Anadolu Lisesi, Necip Fazıl Kısakürek Anadolu Lisesi, Necip Güngör Kısaparmak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Ahmet Yesevi Sosyal Bilimler Lisesi'nde düzenlenen şairlerin okuyucularla buluşması, imza günleri ve şiir sohbetleri ile devam etti. Kazakistan'da gerçekleşen yarışmasında birinci olan şairlerin söyleşi ve şiirlerin yer aldığı; "Beş Nesil ve Beş Şair" programı günün son etkinliği idi.

27 Mayıs 2016 Cuma gününün programı oldukça yoğundu. İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Tamer Kavuranın hazırladığı "Dünden Bugüne Hazar Şiir Akşamları Tasarımları" sergisinin açılışının ardından yurt dışından ve yurt içerisinde gelen şairlerin tanışma toplantısı Yapıldı. Hazar Şiir Akşamlarının geçmişini konu alan sinevizyon gösterisinin ardından oturma başkanlığını Fırat Üniversitesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Tarık Özcan'ın yaptığı; Yahya Akengin, Nihat Büyükbaş, Hadi Önal, Bedrettin Keleştimur, Nazım Payam'ın konuşmacı olarak katıldıkları "Dünden Bugüne Hazar Şiir Akşamları Paneli" yapıldı.

Uluslar arası Hazar Şiir Akşamlarının geleneksel "Şairler Yürüyüşü" Öğretmenevi önünden saat 14.30'da başladı. Havanın yağışlı olmasına rağmen şairler yürüyüşüne ilgi büyüktü. Yürüyüşe Elazığ Valisi Murat Zorluoğlu, Elazığ Belediye Başkanı Mücahit Yanılmaz, Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kutbeddin Demirdağ, yurt içinden ve yurt dışından Elazığ'a gelen şair, yazar ve düşünce adamlarının yanı sıra davetliler, öğrenciler ve kadirşinas halkı katıldı. Mehteran eşliğindeki Şairler yürüyüşü ile gazi caddesi bir baştan bir başa geçildi. Yürüyüş, İzzetpaşa Meydanında son buldu. İzzetpaşa Meydanındaki program, Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunması ile başladı. Mehter Konserinin ardından açılış konuşmalarına geçildi.

İlk konuşmayı Türkiyeli şairler adına Yahya Akengin yaptı. Akengin; Hazar Şiir Akşamlarının Elazığ'ı kültür ve sanat dünyasında çok önemli bir yere taşıdığını söyledi. Türkiye dışından katılan konuklar adına bir konuşma yapan Çolpan Zaripova Çetin; bütün Türk dünyasının Elazığ'ın adını Hazar Şiir Akşamları ile duyduğunu ifade etti ve "Hazar Şiir Akşamları'nın Türk dünyasından insanları birbirine yaklaştırması ve ülkeler arasında bir kardeşlik bağı kurması açısından nadide bir programdır", dedi. Azerbaycanlı Prof. Dr. Almas Binnatova; Hazar Şiir Akşamlarının Türk dünyasında kültürel işbirliğinin sağlanmasında büyük bir misyon üstlendiğini söyledi. TÜRKSOY adına bir konuşma yapan Hocageldi Kuluyev ise Hazar Şiir Akşamlarının Türk dünyasına uzun soluklu olarak devam eden en önemli kültürel etkinlik olduğunu belirtti. Kazakistan'dan katılan Altınbek İsmail de konuşmasında Hazar Şiir Akşamlarının önemine vurgu yaparak; "Hazar Şiir Akşamları da Türk milletlerini bir araya getiren, aynı çatı altında toplayan çok güzel bir etkinlik. Bu etkinlikte birbirimizle kaynaşıyor, tanışıyor, birbirimizin şiirlerini dinliyor ve sohbet ediyoruz. Diğer ülkelerin edebiyatı, kültürü, şiirleri, örf adetleri hakkında yeni bilgilere sahip oluyoruz. Bu yüzden Türk milletlerini birleştiren bağlayan altın bir köprüdür.", dedi. Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kutbeddin Demirdağ; Hazar Şiir Akşamları'nın, son 50 yıllık tarihte, Elazığ'ın tanıtılması adına yapılan en ciddi ve en önemli sosyal organizasyonlardan biri olduğunu ve Elazığ'ın tanıtımında bir büyük misyon yüklediğini belirtti ve Fırat Üniversitesi olarak 23 yıldır Hazar Şiir Akşamlarına katkı sunduklarını ve sunmaya devam edeceklerini, söyledi. Belediye Başkanı Mücahit Yanılmaz ise Elazığ'ın tarihsel mirasında kültürün ve sanatın önemli bir yeri olduğuna dikkat çekerek, Hazar Şiir Akşamlarının bu kültürel zenginliğin bir yansıması olduğunu belirtti.

Elazığ Valisi Murat Zorluoğlu; "Her yıl Türk'ün fikir ve gönül dünyasında bayraklaşan bir şairin, yazarın hatırasına düzenlediğimiz Hazar Şiir Akşamlarını bu yıl, "Türkçenin fezasında tabiatımın atını koşturdum; hayalin kuşunu kanatlandırdım. Vicdanım bu hazineden sonsuz kıymetli taşlar, inciler aldı. Gönlüm bu gül bahçesinin türlü çiçeklerinden, uçsuz bucaksız türlü kokular kokladı" diyen Türkçenin bilim ve sanat dili olarak varlığını sürdürmesi yönündeki çalışmaları ile asırlara hitap eden Ali Şir Nevai adına düzenledik. Bu güne kadar yaptığımız Hazar Şiir Akşamlarında amacımız, şiirin millet hafızasının çağlayanı olma gerçeğinden hareketle gönül ve kültür coğrafyamıza uzanmak; aynı kültürün mensupları arasında sevgi, dostluk, kardeşlik bağlarını kuvvetlendirmek, ortak değerler etrafında buluşturmak, hızla gelişen ve değişen dünya dengeleri karşısında; düşünce, kültür ve birlik şuurunu oluşturmaktır. Uluslararası Hazar Şiir Akşamları ile amaçlananlardan biri de şiir diliyle yaşlı dünyamızın katılaştıran kalbini yumuşatmak ve onu yeniden Fuzuliler, Ahmet Yeseviler, Yunuslar, Mevlanalar, Hacı Bektaş-ı Veliler, Sarı Saltuklarla yüzleştirmek ve onların bakış açısı ile bir defa daha gönüllerin fethine çıkmaktır.", dedi. Konuşmasını "Uluslararası Hazar Şiir Akşamları ile bu güne kadar belirlediğimiz bütün bu hedefler doğrultusunda önemli mesafeler aldık. Bugün burada, Türk coğrafyasının değişik ülkelerinden Azerbaycanlı, Kazakistanlı, Türkmenistanlı, Kırgızistanlı, Özbekistanlı, Kırmımlı, Kerküklü, Balkanlı ve Kuzey Kıbrıslı kardeşlerimi görmekten ve onları ağırlamaktan mutluyum, gururluyum. Kendilerine hoş geldiniz diyorum. Ülkemin dört bir yanından gelen Yunus gönüllü şairlerimizi de candan kucaklıyorum.", cümleleri ile sonlandırdı.

Günün son programı "Kürsübaşı" konseri oldu. Bünyamin Eroğlu'nun yönettiği Kürsübaşı programına Ankara'dan katılan ses sanatçıları; Hasan Öztürk, Adan Çilesiz; İstanbul'dan katılan; Zülfü Demirtaş, Salih Turan ve Elazığ'dan katılan; Osman Bulut ve Yalçın Turhan seslendirdikleri biri birinden güzel eserlerle yurt içerisinden, yurtdışından gelen misafirlere ve müzikseverlere tek kelime ile muhteşem bir müzik ziyafeti verdiler.

28 Mayıs 2016 tarihinde güne ilçe programları ile başladı. Ağın, Baskil, Keban, Kovancılar, Palu ilçelerinde gerçekleştirilen şiir sohbetlerine yurtdışından gelen misafirler, ülkemizin çeşitli illerinden gelen şairlerin yanı sıra Elazığlı şairler de katıldılar.

Aynı gün öğlenden sonra Elazığ Nurettin Ardıçoğlu Kültür Merkezinde gerçekleştirilen "Ali Şir Nevai ve Türkçe" Panelinin oturum başkanlığını Fırat Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahat Üstüner yaptı. Panele Azerbaycan Devlet Üniversitesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Almas Ulvi Binnatova, Fatih sultan Mehmet Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Kemal Yavuz, Fırat Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Hasan Şener, Fırat Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Süleyman Kaan Yalçın konuşmacı olarak katıldılar. Panelde Türkçenin tarihi ve önemi üzerinde duruldu.

Ve Final

Hazar Gölü kıyısında yapılması kararlaştırılan 23. Uluslar arası Hazar Şiir Akşamları'nın finali, havanın soğuk ve aşırı yağışlı oluşu nedeni ile Elazığ Nurettin Ardiçoğlu Kültür Merkezine alındı. Gece saygı duruşu ile başladı. İstiklal Marşımızın ardından günün, Azerbaycan bağımsızlık yıl dönümüne denk gelmesi nedeniyle Azerbaycan Milli Marşı okundu.

Gönül ve kültür coğrafyamız ülkelerinden gelen şairler; Kırgızistan'dan Akbar Ryskulov, Kozhogeldi Kuluev; Kazakistan'dan Kadirbek Kunyipyaulu, Sayat Kamshyger, Irak'tan Ammar Mohammed, Kosova'dan Canan Özer, Tataristan'dan Çolpan Zaripova Çetin ve Rkail Zaydullin, Gagavuzya'dan Galina Sırcheli, Azerbaycan'dan Oktay Rzalı- Makedonya'dan Rabie Rushid, Çuvaşistan'dan Veronika Türkhan'ın yanı sıra Türkiye'nin çeşitli illerinden gelen; Yahya Akengin, Bestami Yazgan, Muhammed Ali Eşmeli, Talat Ülker, Hüsamettin Soylu, İlhan Yardımcı, M. Ali Kalkan, Mahmut Hasgül, Naime Özeren, Osman Nebioğlu, Seval Koçoğlu ve Elazığ'dan katılan A.Tuncer Sönmez, Ahmet Tefik Ozan, İlhami Bulut okudukları şiirlerle geceyi taçlandılar.

Programın sonunda Elazığ Vali Yardımcısı Haluk Çakmak, Belediye Başkanı Mücahit Yanılmaz ve diğer protokol üyeleri şairlere katılım belgelerini verdi. Toplu fotoğraf çekiminin ardından program sona erdi.

23. Uluslar arası Hazar Şiir Akşamlarını gerçekleştiren; Elazığ Valiliğine, Belediye Başkanlığına, Fırat Üniversitesi Rektörlüğüne, Milli Eğitim Müdürlüğüne, ilçe Kaymakam ve Belediye başkanlarına, resmi ve sivil toplum kuruluşlarına, basın ve yayın mensuplarına özellikle bu etkinliğin mutfağında yer alan Elazığ Kültür ve Turizm Müdürü Tahsin Öztürk'e, Müdür yardımcısı Selahattin Yazar'a, Yahya Teksar'ya ayrıca Seyfettin Bahçeci ile programa katılım ve katkı sunan Elazığlı şair, yazar sanatçı ve düşünce adamlarına sonsuz teşekkürler.

Yeni ve daha büyük kültür-edebiyat ve şiir kurultaylarına; sevgiye, aşka, sevdaya; dostluğa, kardeşliğe; buluşmaya, kucaklaşmaya, hasret gidermeye; yarına, yarınlardaki güzelliklere daha nice Uluslararası Hazar Şiir Akşamları'na diyerek yola çıkanlara, büyük Türk milletinin birliği, dirliği ve diriliği için bu büyük ve kutsî kervana katılanlara, emeği geçenlere ne mutlu.

Bizler, kalplerimizin kandillerini tutuşturan Elazığ'ımızı olduğu kadar ülkemizi de dünyaya tanıtan Uluslararası Hazar Şiir Akşamları'nı Şeref Tan Hoca'mızın mısraları ile selamlıyor ve "Bu oyun hiç bitmesin, bu ateş hiç sönmeyin, Birlik ruhu tutuşsun bizim "Çaydaçıra"dan.", diyoruz.

ŞİİRİMİZDE PALU

R. Mithat YILMAZ

Palu, ilçelerimiz arasında tarihi en eskilere dayanan bir yerleşim alanıdır. Hurriler-Mittaniler'den tutun Asurlular, Persler, Roma ve Bizans'a kadar birçok kadim kültüre sahne olmuş; bu devletlerin hâkimiyetinde bulunmuştur. VII. yüzyıldan itibaren 639-640 yıllarında Hz. Ömer zamanında Palu coğrafyası Müslüman Araplar ile Bizans arasında sık sık el değiştirmiş; 1015'ten sonra Anadolu'ya başlayan Türk akınları buralara kadar ulaşmış ve 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra da Palu ve yöresi tamamen Türk toprağı olmuştur. Önceleri Artukoğulları sınırları içinde kalan bölge, daha sonra Anadolu Selçuklu Devleti'nin; bundan sonra da İlhanlılar ve Eretna Beyliği'nin idaresine girmiştir. Bilahare Timur istilasına uğramış, Dulkadiroğullarının, Akkoyunluların, Safevilerin hâkimiyeti altında bulunmuştur. 1514-Çaldıran Zaferi'nden sonra Yavuz Sultan Selim zamanında ise Osmanlı hâkimiyetine dâhil edilmiştir.

Bu kadar “tarihî” bir beldeye, takdir edersiniz ki herhangi bir şiiirden önce tarihten ses getiren bir “destan” yazmak gerekir. İşte, Şükrü Kacar Hoca da bizimle aynı görüşte olacak ki oturmuş şiiirler üstü bir “Palu Destanı” yazmış:

*Eskidir tarihin, anılır adın
Erenler yurdusun, güzelsin Palu.
Ünlüsün kalenle, söylenir yâdın
Erenler yurdusun, güzelsin Palu.*

diye başladığı destan/şiiirini şu dörtlükle noktalamış;

*Sen gene öndesin bilesin Palu
Senden geçmektedir tarihin yolu
Her yanın bereket, her yanın sulu
Erenler yurdusun, güzelsin Palu.*

Palu tarihiyle ilgili “destan” denecek şiirlerden birini de Palu’nun mütevazı evlatlarından Murat Bilgin yazmıştır;

*Tarihle karşılaştın, nice tarihler yazdın
Nice serdengeçti yiğitleri bağrına aldın
4000 yıllık tarihi, sabırla yaşayarak yazdın
Yaz ebede kadar şanlı tarihini Palu’m;
Senden uzak olsak da hep seninleyiz Palu’m.*

*639’da tekbirle kucaklaştın, selama durdun
Nice medeniyetle kucaklaşıp bağrına aldın
1517’de son medeniyetle ebediyen buluştun
İlimde, tasavvufta hoşsada bölgeler açtın;
Selam sana, saygı sana hey koca Palu’m!*

Palu tarihiyle özdeşleşen uzunca şiirlerden birini ise “Eski Palu’ya Sesleniş” başlığıyla Mehmet Zeki Oğuz yazmıştır. Oğuz’un şiirinin son iki dördlüğünü birlikte okuyalım:

*Seni methetmeye dillerim yetmez
İnan ki hayalin gözümde gitmez
Şimdilerde ise ocağım tütmez
Gözünü aç da hâlin gör Palu.*

*Zeki, için döktün yeter
Gelen gün gidenden beter
Viran olmuş, baykuş öter
Güzelim âh Palu, âh Palu!*

Mehmet Zeki Oğuz’un “Eski Palu’ya Sesleniş” şiirinden sonra şimdi de Ahmet Yapıcı’nın “Eski Palu’ya Özlem” şiirinden tadımlık bir dördlük aliverelim;

*Eski Palu, nerde senin neş’e saçan dillerin
Kurumuş pınarlar, akamaz olmuş artık sellerin
Yapıcı, gönlümü yıktı hazin viranelerin
Eski Palu, nerde senin burcu kokan güllerin?*

Şimdi okuyacağımız iki dörtlük, "Kültür ve Medeniyet Şehri Palu" (2012-Elazığ) adlı kitabın yazarı Yusuf Bakıcı'nın "Palu" şiirindedir;

*Hele hoştur bahçeleri, suyu, havası
Dört yanından gelir bülbül sedası
Orda vardır erenlerin duası
Gle benzer her dikenî Palu'nun.*

*Şâd olmuş kalekentteki evler
Dört bir yanı gece-gündüz gözlerler.
Hele bir de neş'e dolsun gönüller
Arşa çıkar hoş sedası Palu'nun.*

Rüstem Ekmekyapar'ın "Anılardaki Palu" şiirinden sunacağımız ş kıta bir zlem midir, bir eseflenme midir, anlamak müşküldür. Diyor ki Ekmekyapar;

*Boynu bükük kalmış Kanlı Minare
Akmaz olmuş artık Kale Pınarı
Hanlar, hamamlar hep olmuş harabe
Kalmadı Palu'nun bir tek çınarı.*

Palu için şiir yazan şairler, Palu'nun en çok tarihî vasfını dile getirirler. Daha sonra Palu Kalesi, eski Palu, Palu'nun ermişleri-evliyalari, Murat Nehri, Palu'nun cami, köprü, han, hamam gibi tarihî yapıları, bağları-bahçeleri de şairlerin bellibaşlı konuları arasındadır. Eğer gurbetteyseler Palu'ya olan özlemlerini, Palu'ya dair hatıralarını; ayrıca Palu'nun verdiği gçleri ve bu tarihî, şirin ilçenin terkedilmişliğini şiirlerine konu edinen şairler de az değildir.

Murat Nehri, Palu topraklarını boydan boya sulayıp verimli kıldığı gibi Palu şairlerine de bir o kadar ilham verir. Zülküf Bakıcı, ş dörtlüğünde Palu'nun birçok özelliğini ve güzelliğini bir araya getirmiş. Dikkat buyurun;

*Bakınca kaleden Murat nehrine
Doyulmaz asla Palu'nun seyrine.*

*Baktın mı bir de geçmiş devrine
Değişmem Palu'yu dünyanın hiçbir yerine.*

“Nakşî” mahlasıyla klasik tarzda şiirler yazan “Gönül Bağı” müellifi Hüsamettin Septioğlu da “Palu” şiirinde hem Murat nehrini çağıldatır; hem de bir hayıflanmanın ardından duaya durur;

*Talebi Çekembağlar, ortada Murat çağlar
Yerlisi göçüp gitmiş, sahipsiz kalmış bağlar*

*Mihnet dolu bir belde Nakşî çekemez perde
El açarım ya Rabbim, bizi koru bu yerde.*

Merhum Ziya Çarsancaklı, artık mazide kalmış kimi olayları ima ederek Palululara adeta bir nasihatte bulunur. Der ki Çarsancaklı;

*Ey ağalar, beyler, artık görelim
Ağlamak boş, gelin asl'a dönelim
Devletle el ele, omuz verelim
Palu vefa bekler, sen-ben nerede?*

Aslen Karakoçanlı olduğu halde şair M. Faik Güngör de Palu için şiir yazarlardandır. Şiirinin bir yerinde; “Eksilmez dört mevsim Akdağ'ın karı / Karşibahçeler'in geçmez baharı” diyen Güngör, aynı şiirin bir dörtlüğünde de Palu insanını yüceltir. Görün ki nasıl;

*Derin vadilerin çağlayan sesi
Hâl ehli insanın bende zirvesi
Teraziye koysan çöker kefesi
Manada hafifler tartamaz beni.*

Palu için en son, en taze şiiri bildiğimiz kadarıyla şair İlhami Bulut yazmıştır. Kuzova'nın Pelte köyünden olan Bulut'un, buğusu üstünde bu şiirinden de iki beyit sunarak sözün finaline geçelim:

*Tarih yanmış Palu'da üç-beş bacası kalmış
Ateş kesmiş yürekler Fırat'tan Murat almış*

*Paşa-Enver kardeşler sesimizi mayalar
Tutuşur sinemizde yaramız kabuk bağlar.*

Konuşmamızın sonunu, özellikle Palu için değil ama Palu'nun bir köyü için yazılmış bir şiirden alıntılarla getireceğiz. Bu köy, Palu'nun Çakmakkaya –eski adıyla Dolek– köyü; şairi ise karşınızda duran bu fakir R. Mithat Yılmaz'dır.

Çakmakkaya için bu şiirin nerden icabettiğine gelince:

Efendim, bundan neredeyse yarım asır önce; 48 sene evvel çiçeği burnunda bir öğretmen olarak ilk tayinim Çakmakkaya'ya çıktı. İki yıl görevden sonra askerliğim dolayısıyla Çakmakkaya'dan ayrıldım.

Fakat kavuşturan Allah kavuşturdu ve geçen senenin Haziran ayında, -şimdi olduğu gibi- Manas'tan bir grup şair-yazar-gazeteci dostla bu köye gitmek; yeniden Çakmakkaya'yı görmek nasip oldu. Köyün ileri gelenlerinden İbrahim Darılmaz ve yazar kızları Berrin Darılmaz'ın davetlisi olarak gittik Dolek'e. Ve o gün, orada yaptığım konuşmamın sonunu bir şiirle bağlamıştım ben. Bugünkü konuşmamın sonunu da o şiirden mısralarla bağlamak niyetindeyim. "Çakmakkaya" şiirimi Çakmakkayalı öğrencilerime ithaf etmiştim; sevgilerimle birlikte yine onlara gönderiyorum:

*Köyler içinde birdir, şirindir Çakmakkaya
Başı yüce yayladır, serindir Çakmakkaya*

*Eteğinden çay akar, göğsü çiçek-çimenlik
Kokularla karşılar; zerrindir Çakmakkaya*

*Kırk yedi sene geçmiş; nerdeyse yarım asır
Hatırası içimde derindir Çakmakkaya*

*Çakmağın çak yak, yıka şu fukara Mithat'ın
Gönlünü ve ruhunu arındır Çakmakkaya.*

ARTUK BEY'E VE ARTUKOĞULLARI'NA DAİR İHTİLAFLAR ETRAFINDA

R. Mithat YILMAZ

Tarihçi **Yılmaz Öztuna** "*Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi*" adlı eserinde der ki; "Artuk (Artık) Bey, Anadolu'da 1098'den 1407'ye kadar 309 yıl devam eden bir hanedanın kurucusu olmuştur."

Artuklu Hanedanı üç daldan devam etmiştir:

1. Hısn-Keyfa Artukoğulları (1098-1231)
2. Mardin Artukoğulları (1104-1407)
3. Harput Artukoğulları (1185-1234)

Görüldüğü üzere **Hısn-Keyfa kolu** 133, **Mardin kolu** 303 ve **Harput kolu** da 49 yıl ömür sürmüştür. Kimi kaynaklarda bu tarihler arasında birkaç yılı bulan farklar görülmekte ise de bu farkların pek kayda değer bir önem arz ettiği söylenemez.

Yılmaz Öztuna, Artukluların Hısn-Keyfa kolunu, Artuk Bey'in oğlu **Sökmen Bey** kurduğu için bu kola "Sökmeniler"; Mardin kolunu ise yine Artuk Bey'in oğlu **İlgazi Bey** kurmuş olduğundan onun ismine izafeten bu kola "İlgaziler" de denildiğini eklemektedir.

Öztuna, sözü geçen eserinde, “Artuk Bey’in beş oğlu vardır” demesine rağmen takip eden bölümlerde biz ancak dördünün ismini tespit edebildik; Sökmen, İlgazi, Abdülcebbar ve Behram. Yâkûfî ve Ali Beyler ise “diğer bir oğlundan torunu” olarak zikredilmektedir.

Elazığ’ın vefakâr evlâdı eğitimci, araştırmacı, hukukçu, siyasetçi; “*Harput Tarihi*”nin müellifi **Nureddin Ardıçoğlu’na gelince, o, “Harput Hükümdarı Balak Gazi”** isimli araştırmasında, “Artuk Bey’in dört erkek evlâdı vardı.” (s.8) demektedir.

Ardıçoğlu’nun bu kitabından yola çıkarak, “*Harput Hükümdarı Behramoğlu Balak*” romanını yazan **Lütfi Parlak, bu noktada Ardıçoğlu’ndan ayrılır.** Parlak, romanında Eksükoğlu Artuk Bey’in beş oğlunun adını sayar; Behram, Sökmen, Necmeddin İlgaz, Abdul Cabbar ve Yakutî. (s.12-13)

Fakat tarih araştırmacısı, nüvizmat **İbrahim Artuk’un, “Artuk Beğ”** adlı kitabında yazdıkları bunların hiç biri ile örtüşmemektedir. **Bu kitapta İbrahim Artuk;** “Emir Artuk’un Sökmen, İlgazi, Abdülcebbar, Behram, Yakuti, Ali, Alp Yaruk, Siyavuş, Bektaş, Altaş ve adı bilinmeyen bir kızı olmak üzere on bir evlâdı vardır.” der. (s.36) Bu bilginin kaynağını ise dipnot olarak şöyle geçer:

“İbnu’l-Ezrak, Mufassal Tarih Meyyâfarikîn, Yazma Varak 354: E. De Zambaur, Manuel de Généalogie pour L’histoire de l’islâm 1955, s.230.”

Malum olduğu üzere Harput Hükümdarı Balak (Belek) Gazi, Behram Bey’in oğludur. Hemen bütün tarihçiler, Behram Bey’in erken yaşta öldüğü ve oğlu Balak’ı amcaları Sökmen’le İlgazi’nin büyüttüğü hususunda müttefiktirler.

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Destanlar Burcu’nda “Artuk Oğlu Balak Gazi” şiirine şu mısralarla başlar;

**Artuk Bey’in torunu,
Behram Bey’in oğluyum!**

**Ve Kayı Han’dan öte
Oğuz Han’a bağlıyım!**

Şimdi de işte tam bu noktadan yola çıkarak, buraya kadar adlarından ve eserlerinden bahsettiğimiz yazarların temas ettikleri; ancak kâmilten ittifak etmedikleri başka bir mevzua kapı açmak niyetindeyiz;

-Artuklular, Oğuzların Kayı Boyundan mıdır?

Yılmaz Öztuna mezkûr eserinde; “Artuk Bey, Osmanoğulları gibi Oğuzların Kayı boyu beylerinden olup, Eksük (bugünkü söyleyişimizle Eksik) Bey’in oğludur.” (Cilt 2, s.122) demektedir.

Nureddin Ardiçoğlu, Öztuna’dan farklı bir şey söylemez;

“Nuruddevle Balak Gazi 1112 yılında ve genç yaşta Harput Hükümdarı oldu. Oğuzların Kayı boyundan Artuk hanedanına mensuptu.” (Kitabın başlarında “Önsöz” öncesi numarasız sayfa, ayrıca s.7)

Romanında Balak Bey’in doğumunu anlattığı bölümde **Lütfi Parlak’ın da Artukların menşei bahsinde Ardiçoğlu’na tâbi olduğu görülür;** “Türk beyleri, Selçukluya bağlı olmalarına rağmen nüfuzlarını genişletmek için kendi aralarında da mücadele ediyorlardı. Onun için doğan bu koçyiğit; tek Tanrı, tek töre, tek otorite anlayışına sahip Kayı aşireti için yeni bir kılıç demektir.” (s.11)

Artuk Bey’in oğullarının sayısında olduğu gibi, **Artukluların boy mensubiyetinde de muhalefet İbrahim Artuk’tan geliyor;**

“14. yüzyıl Memlûk yazarı Şemseddin Muhammed b. İbrahim el-Cezeri, Cevâhirü’s-Sülûk adlı eserinde, Artukların soyunun Oğuzların Döğer boyundan geldiğini şu cümlelerle bize anlatmaktadır: ‘Artuklar Döğer, Selçuklar da Kınık sülâlesindedir, her ikisi Oğuz Türkmenlerinin iki büyük sülâlesindedir.’” (s.1)

Bu bilgiye ait dipnotu;

“Cezeri Şemseddin Muhammed b. İbrahim, Cevâhirü’s-Sülûk, Bibliothèque Nationale F.ares No. 6739 da kayıtlı nüshası, 373 b.”

İbrahim Artuk devamden Artukluların Kayı boyundan gösterilmesine dair yanlışlığın kaynağını da işaret etmekte ve demektedir ki;

“Rahmetli Hocamız Mükrimin Halil Yınanç (ise) Artukların sikkeleri üzerinde gördüğü damgaların Kayı boyu damgasına benzediğini söyleyerek bu hanedanın Kayı boyuna mensup olduğunu (kesin bir dille) bildirmektedir.” (s.2-3)

Yılmaz Öztuna ile Nureddin Ardiçoğlu’nun kaynakçalarına baktığınızda gerçekten her ikisinde de Mükrimin Halil Yınanç’ı görürsünüz. Sanırım bu bilgi Yınanç’ın hem “*Türkiye Tarihi-Selçuklular Devri-*” eserinde, hem de *İslâm Ansiklopedisi*’ne yazdığı ilgili maddelerde mevcuttur.

Ayrıca İbrahim Artuk, kitabının bir yerinde (s.20) Artuk Beğ'in şimdye kadar bilinmeyen "Alpkuş" isimli bir kardeşinin varlığından da söz etmektedir.

Burada bir hususu daha kaydetmeden atlamayalım; ünlü tarihçi **İbn Bibi (XIII yy)**, Emir Artuk hakkındaki ihtilafli rivayetler dolayısıyla onun dönemini meşhur Selçukname'sine almadığını belirtir. Elbet bütün bunlar bizim alanımız dışındaki konulardır. Kanaatimiz, her ne kadar İbrahim Artuk'tan yana ise de bilginin doğrusunu araştırıp bulmak tarihçilere düşer.

-
- **ÖZTUNA, T. Yılmaz,** Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi, 2. Cilt; Hayat Kitapları İstanbul-1964
 - **ARDIÇOĞLU, Nureddin,** Harput Hükümdarı Balak Gazi; Günışığı Yayınları, Elazığ-2003
 - **PARLAK, Lütfi,** Harput Hükümdarı Behramoğlu Balak; Manas Yayıncılık, Elazığ-2006
 - **ARTUK, İbrahim,** Artuk Beğ; Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 987; Ankara-1986
 - **TELLİOĞLU, Arş. Gör. İbrahim,** "Harput'un Türkleşmesinde Artukoğulları'nın Rolü" başlıklı tebliğ; Dünü ve Bugünüyle Harput-I; Türkiye Diyanet Vakfı Elazığ Şubesi Yayınları, Elazığ-2005

VAKFIMIZ KANALIYLA 2016-2017 ÖĞRENİM YILINDA BURS VEREN YARDIMSEVER HEMŞEHRİLERİMİZ

1.	KOLİN İNŞAAT	30	20.	BAFA PETROL	1
2.	SALİH ÖZBULUT	25	21.	HAMİT ZİYA GÖKALP	1
3.	MEHMET-NİHAT ÖZBAĞI	20	22.	EDİP GÜLTEKİN	1
4.	CEVAT PEKER	10	23.	SERPİL DALOKAY	1
5.	HASAN BASRİ BOZKURT	10	24.	ONUR ÇAĞLAR	1
6.	İSMAİL ÇELİK	5	25.	ÖNER ÇAĞLAR	1
7.	MEHMET ÇAĞLAR	5	26.	TİMUR DEMİREL	1
8.	SELAHATTİN ŞEREFİOĞLU	5	27.	SEMRA TÜRKÖZMEN	1
9.	HAYRETTİN KENT	5	28.	MAHMUT KURTOĞLU	1
10.	ERDİNÇ FIRAT	5	29.	NERMİN MİT	1
11.	CAHİT KÖKSAL	5	30.	KADİR BALCI	1
12.	SEVAL CELAYİR	3	31.	NACİ TAŞEL	1
13.	İRFAN YURTEN	2	32.	ÖNER KABASAKAL	1
14.	HÜKMÜ PEKER	2	33.	NURGÜL BAŞARAN	1
15.	M.FETHİ GÜRBÜZ	2	34.	İBRAHİM ŞAŞMAZ	1
16.	SERPİL SÜMER	2	35.	MURAT KATİBOĞLU	1
17.	NEJLA AKSOY	1	36.	VEYSİ YILMAZ	1
18.	BARIŞ AYDEN	1	37.	YÜKSEL-NAZİF AKŞEHİRLİ	1
19.	FULYA AYDEN	1	38.	GÖNÜL MENGELİK	1

KAYBETTİKLERİMİZ

1. 25.01.2016 *RAİF ÖZENCİ*
2. 18.02.2016 *ŞEVKET TINARLI*
3. 22.02.2016 *REFİK GÜL*
4. 02.03.2016 *NAZİME TUZSUZOĞLU*
5. 19.03.2016 *SEYFETTİN KENT*
6. 19.03.2016 *MEHMET PEÇEN*
7. 17.05.2016 *TAHİR KÜÇÜKEL*
8. 21.05.2016 *MEMNUNE BİLDİK*
9. 11.06.2016 *VEDİA SERAP AKAN*
10. 22.06.2016 *HAMDİ ALKAN*
11. 06.07.2016 *FAİME TOKER*

1988

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

Sokullu Mehmet Paşa Cad. Ece Sok.
No: 15/3 Dikmen/ANKARA
Tel: 0 312 4802880 • Faks: 0 312 4803808
Eposta: info@elazigvakfi.org.tr • elazigvakfi@gmail.com
www.elazigvakfi.org.tr